

M.O.

mededelingen opbouwwerk

OKTOBER '83
2e jrg., nummer 14
verschijnt tenminste
achtmaal per jaar

in dit nummer

- ▶ Op verzoek van M.O. stelde het Nimo een onderzoek in naar de aanwending van WVC-middelen, bestemd voor het aanstellen van een koördinator SCW-jeugdige werklozen in een 15-tal gemeenten met hoge jeugdwerkloosheid. Uit de enquête blijkt dat bijna uitsluitend voor ambtelijke invulling van de arbeidsplaats werd gekozen, dat geen overleg is gepleegd met het uitvoerend werk, dat veelal iemand 'binnen' het ambtelijk apparaat op de funktie werd gezet en dat de gemeenteraad niet of alleen 'formeel' bij e.e.a. werd betrokken
Komentaren 2e kamer-leden pag. 3
pag. 5
- ▶ Reakties op meerjarenplan sociaal-kultureel werk pag. 8
- ▶ Wil van de Leur over het schrappen van de kaderwet pag. 11
- ▶ In Onderzoek en studie Harry Broekman over het in kaart brengen van de kleine kernen door het SCP pag. 12
- ▶ Rubriek bewonersorganisatie: *Manifestatie in Almere-Haven na de gemeenteraadsverkiezing *Buurtbewoners in actie tegen stankoverlast Akzo *Belangrijker zaken dan wonen, en *Voorkeur voor bewonersorganisatie boven deel-gemeenteraad pag. 14-18
- ▶ Interview met de burgemeester van Oss over de werkgelegenheidsbevordering in die gemeente: marginale mogelijkheden pag. 22
- ▶ Op een aktiedag tegen de gemeentelijke bezuinigingsplannen in Zuthphen hield de WESON bij monde van Annelice Kluijn een pleidooi voor de waarde - en dus behoud - van opbouwwerk pag. 25
- ▶ Tijdschrift-thema: Jur de Haan over de decentralisatie van de stadsvernieuwing pag. 27
- ▶ Woonlasten omlaag door energiebesparing in Kattenburg pag. 37

- *Nimo-enquête naar aanwending WVC-middelen: Kiezen voor ambtelijke invulling is troef (3) *Komentaar op enquête door 2e kamer-leden (5) *Opknappen woningen wordt door rijk terugverdiend (7) *Bijstelling volkshuisvestingsbeleid gaat lang niet ver genoeg (7) *Komentaar rijksplan SCW '84-'87 (8) *Niet stil houden bij gemeentepoort (8) *Werkdag WESON (9) *Kleine kernen en werkgelegenheid (9) *De andere markt in het Tropenmuseum (9) *Marketing voor kleinschalige bedrijven (10) *Vrouwen, bouwen en wonen (10) *Kaderwet exit (11) *Het SCP doet het weer (12) *Bewonersdeskundigen in Zuid-Holland (13) *De manifestatie in Almere-Haven na de gemeenteraadsverkiezing (14) *De aanhouder wint, ofwel: buurtbewoners in actie tegen stankoverlast Akzo (15) *Belangrijker zaken dan wonen (17) *Voorkeur voor bewonersorganisatie (18) *Diskussie deel-gemeenteraden (18) *De Huurdersunie, strijd en zelfbeheer (19) *Studiedag lokale omroep (20) *Mensenwerk (21) *Vrouw en werk (21) *Werkgelegenheidsbevordering in Oss: marginale mogelijkheden voor de gemeente (22) *Opbouwwerk onmisbaar instrument (25) *Decentralisatie van de stadsvernieuwing (27) *Opbouwwerk en het meerjarenplan stadsvernieuwing (29) *LKS-komentaar op meerjarenplan stadsvernieuwing (29) *Arbeid anders (31) *VNO-boekje 'Overheidsbeslissingen en beroep' (31) *Verslagboek WAO-tribunaal 1983 (31) *Welzijn in een gedecentraliseerd bestel (32) *AROB-jurisprudentie (32) *Wonen naar draagkracht (33) *Brochure Methôfer-stichting (33) *Voorlichtingsboekje over opbouwwerk (34) *Werkkonferentie (34) *Konkurrentie-vervalsing? (34) *Verslag studiedagen onderwijsvoorrang (35) *Onderwijsvoorrang in het v.o. (36) *Reakties op bestuursledengesprek (36) *Woonlasten omlaag door energiebesparing in Kattenburg (37)

Nimo-enquête naar aanwending WVC-middelen:

KIEZEN VOOR AMBTELIJKE INVULLING IS TROEF

Het uitvoerend werk staat al enkele jaren onder zeer zware druk. Niet alleen slaan telkens weer nieuwe bezuinigingen toe, maar bovendien en tegelijkertijd wordt datzelfde algemene uitvoerend werk geacht aanmerkelijk meer werk te verrichten. Die feiten maken dat met veel interesse kennis genomen wordt van de - schaarse - situaties waarin er eens wat "extra" beschikbaar komt. Dat was het geval toen de Minister van CRM op 19 augustus 1982 een brief zond over "sociaal-culturele voorzieningen voor jeugdige werklozen" aan een vijftien-tal Colleges van B. en W.. Die lokaties waren - uiteraard - geselecteerd op de statistische omvang van de problematiek. In termen van de Minister:

"Bij de berekening van de verdeling van deze gelden is gebruik gemaakt van gegevens van het Informatie Systeem Vraag en Aanbod (I.S.V.A.) Statistieknummer 73, Tabel 12, Werkloosheid van Jeugdigen onder 23 jaar, blad 61 t/m 72, peildatum 31 januari 1982."

Behalve zeker activiteiten-geld werd een arbeidsplaats aangeboden voor de aanstelling van een coördinerend functionaris, waarbij nadrukkelijk door de Minister de mogelijkheid werd opengelaten "deze functionarissen aan te stellen bij een instelling of gemeentelijke dienst". Gesteld kan dus worden dat de Minister zich keurig hield aan de uitkomst van de Kamer-discussie over de - toen nog relevant geachte - Kaderwet en geen "voorrang" voor partikulier initiatief of lokale overheid inbouwde. Wel was het natuurlijk zo, dat de bewindsman zijn brief uitsluitend adresseerde aan de lokale bestuurders en niet aan andere maatschappelijke organisaties. Hetgeen geen formeel verwijt op kan leveren, omdat zulks in overeenstemming is met het verkeer tussen overheden.

bevriende ambtenaar

Dank zij de beruchte "bevriende ambtenaar" komt een kopie van de brief toch ook terecht bij het Samenwerkingsverband Opbouwwerk en Lokale Werkgelegenheids-vraagstukken en is daar voorwerp van gesprek. Zou immers de brief van de Ministers in een aantal plaatsen niet juist die versterking aan arbeidskracht kunnen opleveren, waardoor de coördinatie en ontwikkeling van het uitvoerend werk op dit terrein aanmerkelijk aan kracht kan winnen? Maar de sceptici waren in de meerderheid: "Wedden dat dat overal ambtenaren gaan worden, daar komt niks van bij het uitvoerend werk terecht". En een enkeling gaf blijk van nóg minder vertrouwen: "Er komt niet alleen niks van bij het uitvoerend werk terecht, maar er komt ook geen ambtenaar bij; ze steken dat geld in hun zak en zeggen gewoon tegen Commies Pieterse dat zijn functie-benaming anders wordt". Maar aangezien het hier qua uitwerking om een lokale aangelegenheid ging, werd de discussie kortgesloten met de konstatering dat iedereen plaatselijk maar moest bekijken of hier iets mee kon of moest.

jaar later: enquête

Voor MO lag de zaak anders. Er zitten immers ook meer structurele aspecten aan de zaak. Men kan immers de door de Minister van CRM gevolgde procedure zien als een exempel van "gedereguleerde decentralisatie", oftewel een over-laten zonder enige regel aan de plaatselijke overheid hoe met zaken om te gaan. Er rijzen dan toch enkele interessante vragen, zoals:

* wordt ter plaatse geanalyseerd welk besluit gegeven de plaatselijke omstandigheden het beste is;

- * wordt daarover overlegd met relevante maatschappelijke organisaties (b.v. in meestal al bestaande overleg-vormen);
- * vindt er (al dan niet na bovenstaande stappen) politieke besluitvorming plaats;
- * komt er nu een arbeidsplaats bij of niet?

Vandaar dat MO zo'n jaartje later het Nimo verzocht een enquête in te stellen naar de stand van zaken. De uitkomsten daarvan zijn interessant. In één van de vijftien gevallen was de zaak rond een mogelijke aanstelling nog in een zodanig voorbereidend stadium dat die lokatie niet in de enquête meegenomen kon worden.

Van de veertien overige valt te melden, dat de arbeidsplaats in twaalf lokaties ambtelijk werd ingezet (variërend van Gemeente-secretarie-afdeling tot Gemeentelijke Sociale Dienst) en twee maal bij niet-overheidsorganisaties, t.w. een provinciaal opbouworgaan en een regionaal werkloosheids-project.

Op zichzelf heeft deze uitkomst natuurlijk geen absolute betekenis, omdat het heel goed mogelijk is dat overleg ter plaatse en besluitvorming in de Gemeenteraad tot dat resultaat leidden.

geen overleg

Maar het blijkt dat in elf van de veertien gevallen er op geen enkele wijze over deze zaak overleg is gevoerd met organisaties en instellingen ter plaatse. In één geval was er wel sprake van werkelijk overleg over de te creëren oplossing. In twee andere gevallen is geprobeerd vanuit plaatselijke organisaties en instellingen overleg af te dwingen, hetgeen dan op niets uitliep. Zo heeft in een plaats het stedelijk samenwerkingsverband jeugdwerkloosheid (jongerenwerk/opbouwwerk/KWJ enz.) brieven geschreven, gepraat met de wethouder, een taakomschrijving ingediend enz., doch dit alles tevergeefs.

De Nimo-onderzoekers zijn vervolgens nagegaan of dan niet tenminste de Gemeenteraad een wegende en besluitvormende functie vervuld heeft in deze aangelegenheid. Maar ook dat blijkt nogal tegen te vallen. In maar liefst zes situaties is de zaak op B. & W.-niveau afgewerkt (wat feitelijk een ambtelijke afdoening inhoudt). De Gemeenteraad als zodanig was (in de vorm van een Commissie of anderszins) in zes gevallen van de partij, terwijl in één plaats de zaak "intern" geregeld werd.

arbeidsplaatsen

Vervolgens hebben de Nimo-onderzoekers kunnen noteren dat in acht van de veertien gevallen het niet om een extra arbeidsplaats ging. Meestal ging het om interne verschuivingen en sollicitaties. In zes gevallen was er sprake van een extra arbeidsplaats.

De herkomst van de aangestelden levert de volgende verdeling op: in negen gevallen ging het om iemand van de Gemeente zelf en in vier gevallen om iemand "van buiten".

Volledigheidshalve is ook nog de vraag gesteld wanneer de functionarissen in dienst getreden zijn. Het blijkt dan dat in 1982 slechts 2 aanstellingen plaatsvonden. Vijf formatie-plaatsen werden in het eerste kwartaal van 1983 ingenomen, twee in het tweede en drie in het derde kwartaal van dit jaar.

Al enquêterende kon het Nimo ook meer in zijn algemeenheid nog een tendens waarnemen, t.w. een toenemende neiging bij de Gemeenten om de toedeling van WVC-gelden te delegeren aan het College van B. en W., soms na (alleen) een raadcommissie gehoord te hebben. Daarvóór was de Gemeenteraad bij die besluitvorming betrokken. De Nimo-onderzoekers beklemtonen echter dat die tendens "opgehangen" is aan de geënquêteerde Gemeenten.

sombere conclusie

Vastgesteld moet worden dat de bestuurspraktijk van het "gedereguleerd decentraliseren van middelen" niet bijdraagt tot lokale weging, lokaal overleg en lokaal-politieke besluitvorming. A prioristisch wordt gekozen voor versterking van het ambtelijk apparaat. Aangenomen mag worden dat de financiële malaise er extra toe bijdraagt dat op deze wijze verstrekte middelen toenemend de kans lopen slechts boekhoudkundige betekenis te hebben. Daarmee wil helemaal niet gezegd zijn dat - in een soort omkering - de onderhavige arbeidsplaatsen hadden moeten toevallen aan "(samenwerkende) uitvoerende werk-organisaties". Wel dat deze bestuurspraktijk de verleiding te groot maakt om niet werkelijk te bekijken wat het beste is, om niet werkelijk te overleggen en ook om de politieke besluitvorming niet of slechts formeel in te schakelen.

KOMMENTAAR 2e KAMER-LEDEN

M.O. vraag enkele kamerleden om commentaar te leveren op de uitslagen van de enquête. Hieronder volgen hun reacties.

Mw J.G. Kraaijeveld-Wauters (CDA):

Uitgaande van de door M.O./NIMO-enquête geleverde gegevens, zien wij het resultaat niet als een ideale uitslag. Sterker nog, wij achten het een ongewenste uitslag, gezien vanuit onze opvatting over:

- a. onze voorkeur voor partikulier initiatief boven overheids-initiatief
- b. extra geld bedoeld voor extra voorziening/functie (mede bedoeld voor extra arbeidsplaats bovendien) dient als zodanig te worden ingezet.

Door dit ene signaal wijzigen wij als CDA-fractie niet onze algemene, principiële visie inzake de meest gewenste wet- en regelgeving in het welzijnsgebied voor wat betreft het aspect centraal/decentraal.

Wel zullen wij, door dit signaal mede gestimuleerd, kritisch zijn en blijven t.a.v. het afwegen van de noodzaak al of niet landelijke sturelementen te introduceren.

In ieder geval kan gesteld worden dat extra middelen, bedoeld om bijzondere problemen gericht aan te pakken, ook gericht ingezet dienen te worden, waarbij de subsidiegever zeker voorwaarden kan stellen.

H.F. Dijkstal (VVD):

"Op grond van de verstrekte informatie kan ik niet goed beoordelen of in alle gevallen terecht gekozen is voor een ambtelijke invulling. Wel moet ik toegeven dat er op zijn minst enige schijn van bureaucratie is. Hierbij dient het begrip bureaucratie verstaan te worden als primair gericht zijn op uitbouw van het ambtelijk apparaat in plaats van gericht te zijn op het partikuliere initiatief.

Het past in een meer gedecentraliseerd beleid, dat die beslissing wordt overgelaten aan de lokale overheid. De VVD is hier voorstander van. Of een gemeenteraad hier wel of niet bij betrokken wordt, is een zaak van de raad zelf. Daar dient vanuit het rijksniveau zeker niet in getreden te

worden. Vanzelfsprekend acht ik het gewenst, dat het lokale bestuur overleg pleegt met betreffende instellingen. De planning en programmering van specifieke welzijnsactiviteiten voorziet daarin. Indien het lokale bestuur verzuimd heeft overleg te voeren, is het eerder de lokale democratie die de mogelijkheden tot correctie heeft, dan het geval zou zijn indien de beslissing op rijksniveau wordt genomen. Dat op zich pleit nog eens voor decentralisatie.

In het algemeen ben ik er voorstander van, dat bezuinigingen primair gezocht worden in de beleidsvoorbereidende en coördinerende sfeer en dat getracht wordt het uitvoerend werk zoveel mogelijk te ontzien.

W. Willems (PSP):

"De uitkomsten van de enquête vond ik ontluisterend voor de geloofwaardigheid van het democratisch gehalte van het gemeentelijk beleid. Zij hebben zich wel erg weinig gelegen laten liggen aan de inbreng van directbetrokkenen. Overigens denk ik daarbij niet alleen aan het geïnstitutionaliseerde sociaal-kultureel werk, maar zeker ook aan de werkloze jongeren zelf. Mijn indruk is dat er volstrekt geen communicatiekanalen open staan tussen hen en het bestuurlijk-ambtelijke apparaat. Volledigheidshalve merk ik voorzichtig op dat er ook prima uitvoerende projecten bestaan die door 'ambtenaren', althans werkers in gemeentelijke dienst, worden uitgevoerd. Uit het artikel in M.O. blijkt niet wat voor taken de al of niet extra aangestelde ambtenaren uitvoeren. Het p.i. is althans in mijn ogen ook niet heilig. Dat gemeenten bij voorkeur ongeclausuleerd rijksgeld inzetten voor ambtelijke ondersteuning verbaast me niets. Het rijksbeleid geeft daartoe alle aanleiding. Allereerst door de barbaarse en ontoelaatbare bezuinigingen die aan de gemeenten worden opgelegd, terwijl allerlei extra taken en werkzaamheden naar de gemeenten worden doorgeschoven. Bovendien omdat het veelal om "niet-structureel" rijksgeld gaat, d.w.z. geld dat slechts voor 1 jaar wordt gegarandeerd. Kortom een operatie die niet voor herhaling vatbaar is. Het ondersteunt mijn opvatting, waarmee ik mijn bijdrage aan de CRM-begrotingsbehandeling 1982 begon, dat "decentraliseren met minder geld dan in een gecentraliseerd beleid zowel de lagere overheid als het uitvoerend werk verhindert om beleid te voeren."

Dr. W.A. de Pree (PvdA):

"Laat ik beginnen met voorop te stellen dat de prioriteit die de PvdA al jaren legt op het uitvoerend werk, van nog groter belang is in een tijd waarin er (te) hard bezuinigd wordt. Ten aanzien van de enquête-uitslag wil ik er wel op wijzen dat gemeentes door beknipting op allerlei uitkeringen en het gemeentefonds van de kant van de Rijksoverheid, financieel soms zo krap komen te zitten dat de verleiding sterk wordt om wanneer zich een sporadische mogelijkheid voordoet om het ambtelijk apparaat te versterken, deze kans meteen te grijpen. Bovendien ging het hier om een coördinerend functionaris waarvan ik me kan voorstellen dat die bij een gemeente wordt "aangehaakt". Van meer belang vind ik dat er weinig of geen overleg is geweest. Aan de hand van dit voorbeeld wordt mijns inziens nog eens geïllustreerd hoe slecht de intrekking van de Kaderwet door het Kabinet is. Want wat je ook voor kritiek op onderdelen kon hebben, dankzij de invoering van de Kaderwet zou overleg in de genoemde situatie wel degelijk zijn gevoerd omdat niet buiten een door de gemeenteraad vastgesteld programma kan worden gewerkt. En via een inspraak-verordening het uitvoerend werk erbij betrokken is. Decentralisatie van taken naar lagere overheden is een positieve zaak, mits gepaard gaande met democratisering (en voldoende financiële middelen). Met name daartoe diende de Kaderwet.

OPKNAPPEN WONINGEN WORDT DOOR RIJK "TERUGVERDIEND"

Al eerder berichtte MO over een door een Leeuwarder wijkcomitee en het plaatselijk opbouwwerk ontwikkeld woningverbeteringsproject voor na-oorlogse woningen. De ontwikkelde financieringsfilosofie daarbij was dat stadsvernieuwing én werkloosheidsbestrijding hand in hand kunnen gaan en door terugverdien-effecten de kosten zeer laag blijven. De Minister van VROM stopte er geld in en het verbeter-project voor zo'n 600 woningen kon gerealiseerd worden. Omdat financiële aspecten steeds belangrijker worden, heeft het Leeuwarder opbouwwerk haar aandeel aan dit project gecompleteerd door twee onderzoekers van de Economische Faculteit van de R.U.-Groningen uit te laten zoeken wat nu de "baten" waren voor de collectieve sektor.

Het blijkt dan dat van het rijksaandeel in deze verbeter-operatie - dat rijksaandeel was 6 miljoen - zo'n 4 miljoen werd terugverdiend. Dat terugverdienen vond m.n. plaats middels ontvangsten "omzetbelasting" en middels "minder uitgaven uitkeringen". In het komende "werkgelegenheids-nummer" van MO zal nader op dit onderzoek worden ingegaan.

BIJSTELLING VOLKSHUISVESTINGSBELEID GAAT LANG NIET VER GENOEG

Ondanks de belangrijke veranderingen in het nieuwbouwprogramma en de matiging van de huurharmonisatie, blijft het voorgestelde volkshuisvestingsbeleid teleurstellend, aldus het Landelijk Ombudsteam Stadsvernieuwing in een eerste commentaar op de begroting Volkshuisvesting 1984. De regering heeft het nieuwe bouwprogramma sterk gewijzigd. De heilloze plannen om de sociale huursektor te halveren bleken onuitvoerbaar. De wal heeft het schip gekeerd. Dat heeft de regering moeten erkennen. Ook op het punt van de huursektor heeft de regering een stap terug moeten zetten. Met het niet verhogen van de minimaal redelijke huur per 1 juli a.s. hebben het L.O.S. en bewonersgroeperingen gelijk gekregen. De kritiek op de huidige te hoge normhuren is erkend. Het vooruitschuiven van verdere wijzigingen van het huuraanpassingsstelsel naar 1985 is echter teleurstellend en volstrekt onnodig volgens het L.O.S.

Hoewel er voor bewoners belangrijke verbeteringen zijn, is er geen reden tot juichen, zo is de konklusie.

De verdere bezuinigingen op de individuele huursubsidie zullen met name de alleenstaanden en de bewoners van de wat duurdere nieuwbouwwoningen treffen. Tienduizenden huurders gaan er vele tientallen tot zelfs enkele honderden gulden per maand op achteruit. De bewoners die nu reeds in de woonlastenproblemen zitten, schieten ook al bijna niets op met het regeringsstandpunt ten aanzien van de woonlasten, dat gelijktijdig met de begroting is gepubliceerd. De regering erkent de problemen wel, zo staat te lezen, maar men doet er niet veel aan. Integendeel, in de komende jaren zullen de woonlasten verder stijgen o.a. door het omhoog brengen van de gasprijs. Ook de voorstellen met betrekking tot de verkoop van woningwetwoningen, zoals genoemd in de Nota Eigen Woningbezit, zijn slecht voor een sociaal volkshuisvestingsbeleid. Ten voordele van de meer vermogende zittende

bewoners zullen nog betaalbare huurwoningen verkocht worden. De mensen met lage inkomens, die op deze sektor zijn aangewezen, en de woningzoekenden hebben het nakijken.

De verhoging van de nieuwbouwhuren wordt in 1984 gewoon voortgezet.

De aangebrachte bijstellingen op het rijksbeleid zijn niet onbelangrijk. Om echter te komen tot een sociaal volkshuisvestingsbeleid zal er veel meer moeten veranderen. Bewonersprotest tegen het voorgestelde beleid blijft noodzakelijk.

*Nadere inlichtingen bij het LOS, Oudegracht 86, Alkmaar, tel. 072-117137
(André Ouwehand) of 010-146715*

KOMMENTAAR RIJKSPLAN SCW '84-'86

In een reactie op het (eerste) meerjaren-plan van het Ministerie van WVC inzake het rijksbeleid sociaal-cultureel werk is het bestuur van het Landelijk Platform Opbouwwerk allereerst ingegaan op wat er niet in staat. Immers de financiële randvoorwaarden voor het plan ontbreken. De Minister wijt dat aan de "onzekere begrotings-situatie", maar het bestuur van het Platform stelt vast dat op andere onderdelen van het regerings-beleid een dergelijke onzekere begrotings-situatie niet bestaat. Het stelt dan ook vast dat de konsekvent eenzijdige oriëntatie van de regering op de commercie hier de oorzaak van vormt. Het Platform-bestuur bestrijdt de regerings-vooronderstelling dat - zelfs een voorspoedig - economisch herstel belangrijke maatschappelijke vraagstukken als de werkgelegenheid, stadsverloedering e.d. zal oplossen. Ten slotte stelt het bestuur dat "...de aktuele, indringende vragen van de zeer velen die thans buiten het arbeidsbestel geplaatst zijn niet beantwoord kunnen blijven worden met uitsluitende verwijzing naar toekomstige ontwikkelingen".

NIET STIL HOUDEN BIJ GEMEENTEPOORT

In een reactie op het Ontwerp Rijksplan sociaal cultureel werk raadt de Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland (WONN) minister Brinkman aan om niet per se stil te houden bij elke gemeentepoort, als het gaat om ontwikkelingen en/of verbeteringen van het werk. In het ontwerp-plan benadrukt de minister stelselmatig het complementaire karakter van het onderhavige rijksbeleid. Dat lijkt logisch in een gedecentraliseerd bestel, schrijft de WONN, maar plaatselijk innovatief werk wordt op lokaal niveau, juist vanwege het vernieuwende karakter, onvoldoende erkend of geaccepteerd. Een aanvullend en stimulerend rijksbeleid is van belang, des te meer in deze krisistijd. Door de nadrukkelijke aandacht voor achterstandsgroepen in het ontwerp-plan, lijkt het alsof slechts accent wordt gelegd op het sociaal-hulpverlenende aspect. De werkplaats acht een dergelijke accentuering onjuist, en wijst de minister op de nadruk die in het regeringsstandpunt inzake het WRR-rapport "Herwaardering van welzijnsbeleid" wordt gelegd op de functies: informatie, edukatie en emancipatie. Waar het in het ontwerp gaat om volwassenenedukatie wordt niet gerefereerd aan de edukatieve functie van opbouwwerk. Tevens wordt voor-

bijgegaan aan het sektor-overschrijdende karakter van opbouwwerk. In dat verband wijst de WONN opnieuw op de beknelling die het opbouwwerk ondervindt wanneer het binnen de rijksbijdrageregeling sociaal-cultureel werk moet opereren.

*WONN, De Jerden 9, 9202 VK Drachten,
tel. 05120-18925.*

WERKDAG WESON

Op donderdag 3 november organiseert de Werkplaats Samenlevingsopbouw Oost-Nederland een werkdag over "problematiseren in opbouwwerk-activiteiten". Deze werkdag kan worden gezien als een vervolg op het uitbrengen van de publikatie "Vechten tegen vervreemding" van het werkcentrum.

De werkdag wordt voorbereid aan de hand van praktijk-materiaal dat door een aantal van de deelnemers te voren is ingezonden.

*Inlichtingen: Weson, Pikeursbaan 2,
7411 GV Deventer, Tel. 05700 15766.*

KLEINE KERNEN EN WERKGELEGENHEID

Praktische alternatieven voor bouwen en wonen, voedsel, onkruidbestrijding, energie en onderwijs zijn tot 31 oktober te vinden in de hal van het Tropenmuseum Amsterdam. Ze worden getoond door een tachtigtal groepen en instellingen, die zich in Nederland en de Derde Wereld bezighouden met alternatieven. Workshops en themadagen omlijsten het geheel, zoals bijv. 26 oktober "Anders bouwen en wonen, initiatieven en technieken". Rond de verschillende thema's zijn info-mapjes te verkrijgen. Daarnaast zijn er een katalogus à f. 6,- en een Adressengids ca. f. 10,- te verkrijgen (excl. porto). De eerste geeft uitgebreide informatie over de tachtig presentaties, de tweede een overzicht van alle alternatieven in Nederland.

*Info: Stichting PAST, K.I.T.
Mauritskade 63, 1092 AD Amsterdam.
tel. 020 - 924949 tst. 386*

DE ANDERE MARKT IN HET TROPENMUSEUM

Om de aandacht te vestigen op mogelijkheden, knelpunten en oplossingen ten aanzien van het kleinschalig ondernemen in de dorpen organiseert de Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen een kongresdag.

Donderdag 17 november a.s. zullen in de Bellevue Assen tussen 9.30 en 16.00 uur aan de orde komen:

- het rijksbeleid (Mr. W. de Boer, EZ)
- onderzoek en praktijk (drs. L.J.H. Verhoef, Rijksdienst IJsselmeerpolders)

- regionaal experiment ambachtspromotie Oost Groningen (drs. P.P.W.M. Dormans, K.v.K. Veendam).
- agrarische en aanverwante werkgelegenheid (J.v.d. Veen, Landbouwschap).

Een aantal organisaties en groeperingen dat zich met de (kleinschalige/ alternatieve) werkgelegenheid bezighoudt, zal met lektuur en info aanwezig zijn op de informatiemarkt. Het thema "werkgelegenheid in kleine dorpen" staat in het licht van het behoud en het herstel van de leefbaarheid in de kleine kernen.

*Deelname f. 25,- .
Opgave bij sekr. L.V.K.K. (H.J. van
Paassen)
tel. 02154 - 15357*

MARKETING VOOR KLEINSCHALIGE BEDRIJVEN

In het blad Zelfbestuur wordt melding gemaakt van een cursusweekend in de Volkshogeschool Havelte over "marketing voor kleinschalige bedrijven": welke vraag is er naar een bepaalde dienst of produktgroep, hoe kom je aan de gewenste klanten-kring, publiciteit en presentatie. Gastdocenten: Niels Rood van WRIK en Gerard van Eyk, hoogleraar kleinschalige marketing. Datum: 18 tot 20 november a.s..

*Informatie en opgave:
Volkshogeschool Overcinge,
Postbus 52, 7970 AB Havelte, Dr.
Tel. 05214 1541.*

VROUWEN, BOUWEN EN WONEN

De landelijke themadag Vrouwen, bouwen en wonen, waarover we al in MO nummer 11 berichtten, is uitgesteld van 1 oktober tot 26 november a.s. De dag is bedoeld voor vrouwen die dagelijks als gebruiker van woning en woonomgeving op een veranderende manier bezig zijn en voor vrouwen die bovendien werkzaam zijn op dit gebied. Er komt een informatiemarkt met stands en spreekstershoeken, er komen workshops, gespreksgroepen aan de hand van thema's en amusement. De thema's zijn: voorbereiden (inspraak, ontwerpen, onderzoek, politiek), bouwen (zelfbouw, bouwproces), bemachtigen en verdelen (huisvestingsbeleid, woongroepen) en wonen (woonbewustwording, woonlasten, bewoners buurt en wijkorganisaties, beheer). De dag zal in het teken staan van ontmoeting en informatie-uitwisseling, samenwerking en ondersteuning, plannen en strategie. De deelnamekosten zijn afhankelijk van de draagkracht § 15,-, § 30,- of § 60,-. Aanmelding - bij voorkeur schriftelijk - vóór 1 november.

*Stichting Vrouwen, bouwen en wonen,
p/a Jacomien Kistemaker, Gerard Noodt-
straat 8, 3515 VX Utrecht, Tel. 030-
718242 (wo, do en vr van 10.00-17.00 u)*

KADERWET EXIT

Minister Brinkman noemde het een "historische" dag toen hij voor een ruime verzameling gezondheids- en welzijns-bonzen de Ontwerp-Kaderwet Specifiek Welzijn de "bons" gaf.

Zo'n tien jaar politiek ge-touwtrek, conceptuele juristerij en papier-aanmaak zijn teruggebracht tot niets.

Hoewel vanuit het uitvoerend opbouwwerk - met gevoel voor verhoudingen - altijd meer aandacht is besteed aan de wet- en regelgeving rond de stadsvernieuwing, dan aan die voor het "specifieke" welzijn valt deze afloop toch te betreuren.

Voor het uitvoerend werk immers eindigt deze toernee zeer verliesgevend. Want Brinkman mag dan wel het niets-regelen aanprijzen als het toppunt van decentralisatie, maar - zoals Wim Meijer terecht opmerkte - op deze wijze vindt alleen maar een grote verdwijn-truc plaats.

Het saldo is te meer negatief, omdat de hele jarenlange operatie met zich bracht dat bij voortduring en overmatig "aangetoond" moest worden hoe slecht het uitvoerend werk functioneert.

Daar moet overigens aan toe gevoegd worden dat veel welzijnswerk niets naliet om dat bewijs-materiaal te produceren.

Maar het betekende natuurlijk evenzeer dat "in de trend" van een hierdoor tot ontwikkeling gekomen publieke opinie-vorming de aandacht voor veel hard en gedegen praktijk-werk niet meer paste en ergo achterwege bleef.

Brinkman's door niets gewettigde (sic) inschatting dat gemeenlijk de gemeenten van het welzijns-geld geen lantaarnpalen zullen bestellen, wordt in deze M.O. al gevoelig onderuit gehaald in het NIMO-onderzoek. Juist wie genuanceerd denkt over het vraagstuk van de z.g. P.I.- of overheids-voorrang en konkreet te bereiken doelstellingen en feitelijke omstandigheden ter plaatse zwaar laat wegen, komt bedrogen uit. Wat onthutsend (maar toch niet echt verrassend?) blijkt een bot primaat van het ambtelijk apparaat, het niet plaatsvinden van lokaal overleg en slechts een ornamenteel toefje politieke besluitvorming "het plaatje" te zijn.

Niet voor niets tonen de om kommentaar gevraagde Tweede Kamerleden zich nogal ontsteld over deze uitkomst.

Maar dat levert niks op en gevreesd moet worden dat het toch al uiterst minimalistische "alleen-bij-rampen"-Rijksbeleid toenemend tot niks zal leiden: de Rode Kruis-pakketjes worden onderweg al opgevreten, terwijl de beoogde ontvanger nooit zal weten dat er zelfs maar wat onderweg was.

Het is een verantwoordelijkheid van de landelijke politiek te garanderen dat sociaal-economisch zwakke groepen en buurten een bepaald eigen ondersteunings-instrumentarium in handen krijgen of kunnen houden, met of zonder Kaderwet.

HET S.C.P. DOET HET WEER

Midden jaren '70 stelde het Sociaal en Cultureel Planbureau een rangorde op van gemeenten en C.B.S.wijken. Dit op verzoek van de toenmalige staatssecretaris Meyer die een objectief instrument zoekt om positief te kunnen discrimineren naar achterstandssituatie. Deze sociale indicatoren hebben een geringe rol gespeeld in het beleid hetgeen wellicht mede zijn oorzaak vond in de kritiek die er op loskwam: de indicaties waren gebaseerd op C.B.S. bevolkingscijfers welke inadequaat de leefbaarheidscondities weerspiegelden.

Op dit glibberige terrein heeft het S.C.P. recent een nieuwe poging gewaagd. Thans zijn onderzoeksterrein en pretentie bescheidener. Het verzorgingsniveau van de kleine kernen is getabelleerd. De kleine kernen worden onderling vergeleken en als categorie gecontrasteerd met een aantal andere gedragscategorieën (o.a. nieuwbouwwijken en stadsvernieuwingsgebieden).

De onderzoekers hebben het zichzelf niet makkelijk gemaakt. Uit alle hoeken en gaten werden gegevens aangeslept: departementen, c.b.s., maar ook de Gouden Gids, busboekjes, politie-almanak e.d. Ook werd thans serieus getracht, op basis van landelijk enquête-materiaal, het oordeel van de betrokkenen over de leefbaarheid van hun plek mee te nemen, althans voor de gebiedscategorieënvergelijking.

1597 kleine kernen werden in kaart gebracht waarbij tevens beoordeeld werd in hoeverre deze een minimum pakket qua voorzieningen en bereikbaarheid haalden. Per provincie een overzicht.

De studie brengt in kort bestek veel, en intensief bewerkt cijfermateriaal over de kleine kernen bijeen. Twee kanttekeningen nog. Redactioneel steekt het boekje houderig in mekaar. Het materiaal en de intelligentie erachter verdienen een vloeiender en inzichtelijker presentatie. En onder de 1597 zit een onbekend aantal fantoom-kernen. Dit fenomeen wordt opgeroepen door de elementen uit de definitie: - aaneengesloten bebouwing; gemeenschappelijke naam; minder dan 2000 inwoners; door provincie en/of gemeente als woonkamp of woonplaats genoemd. Een verzameling huizen welke wel aan bovenstaande criteria voldoet echter nooit of niet meer sinds geruime tijd, door de bewoners als een gemeenschap (als een te identificeren eenheid) wordt beschouwd, loopt zo ten onrechte in de tabellen mee.

Voor het gebruik door het opbouwwerk van de data is deze keus t.a.v. de ondergrens voordelig. Immers een pessimisme van de bevolking drukt hen niet uit de tabellen en prioriteitsaanduidingen. En dat is al heel wat tegenwoordig.

Harry Broekman

F. Knol, De voorzieningsituatie in de kleine plattelandskernen in Nederland. SCP-cahier, no. 36. 105 pag. Prijs f. 10,- Verkrijgbaar door vooruitbetaling op postgiro 751 t.n.v. Distributiecentrum Overheidspublicaties, Den Haag, onder vermelding van ISBN 90 346 01579.

BEWONERSDESKUNDIGEN IN ZUID-HOLLAND

Dit is de titel van een onderzoek, dat de provinciale stadsvernieuwings konsulenten verricht hebben naar de effecten van de subsidieverlening uit het provinciaal fonds stads- en dorpsvernieuwing ten behoeve van de bewonersdeskundigen.

Aanleiding tot het onderzoek is de behoefte inzicht te krijgen in de ervaringen van de diverse betrokken partijen, die met bewonersdeskundigen te maken hebben.

Daartoe is in een zeven-tal steden in Zuid-Holland nagegaan hoe het subsidieverzoek tot stand gekomen is; en is onafhankelijk van elkaar zowel met het gemeentebestuur als met de bewoners een aantal vragen doorgenomen. De vragen hadden betrekking op de volgende onderwerpen: Aan welk type deskundigheid hebben de bewoners behoefte, welke kennis wordt door hen gevraagd en hoe denkt de gemeente daar over?

En: hoe kan de organisatie-structuur van de ondersteuning er het beste uit zien? Vervolgens tot slot de vraag hoe tegen de resultaten van de ondersteuning door bewonersdeskundigen aangekeken kan worden.

Wat de effecten van de inschakeling van bewonersdeskundigen betreft zijn de bewoners zeer positief. De bewoners vinden dat de kracht van de organisatie en het aantal activiteiten zijn toegenomen. De bewoners deskundige is voor hen een flinke steun in de rug, de bewoners voelen zich meer betrokken bij het stadsvernieuwingsproces en hebben het idee meer invloed te hebben op de besluitvorming. Van de deskundige wordt in eerste instantie een technische inbreng verwacht; maar uit de vraagesprekken met de bewoners blijkt dat kennis van regelingen en ontwikkelingen op het gehele volkshuisvestingssterrein in belangrijke mate aansluiten bij de behoeften van de bewoners.

De gemeenten zijn ook wel positief, maar houden in sommige gevallen toch wat slagen om de arm. Zo vinden de gemeenten dat door de bewonersparticipatie de kwaliteit van de stadsvernieuwingsplannen niet zo zeer veranderd is, hoogstens dat het draagvlak onder de plannen groter is geworden. De kwaliteit, snelheid en continuïteit van het overleg met de bewoners is er op vooruit gegaan sinds de inschakeling van de deskundigen, maar dat kan ook liggen aan het feit dat gemeenten steeds meer ingespeeld zijn geraakt op het organiseren van de stadsvernieuwing. Wat betreft de opzet van de ondersteuning konkluderen de onderzoekers dat het onafhankelijk van de gemeente kunnen functioneren verzekerd moet zijn; dat afhankelijk van de grootte van de stad een stedelijk bureau met bewonersdeskundigen de voorkeur verdient en dat naast permanente, waar nodig ook ad hoc ondersteuning in te huren moet zijn. Tot zover in vogelvlucht enkele konklusies uit het onderzoeksverslag.

Wat echter het meest tot de verbeelding spreekt zijn de verslagen van de gesprekken resp. met de bewoners en het gemeentebestuur. Omdat beide partijen dezelfde vragen gesteld zijn, geven de antwoorden een prachtig beeld van hoe verschillend naar hetzelfde stadsvernieuwingsproces aangekeken kan worden.

Gemeenten met een flinke traditie op het stadsvernieuwingsgebied hebben geen problemen met de inzet van bewonersdeskundigen; dit in tegenstelling tot Vlaardingen en Leiden, waar de inzet van bewonersdeskundigen of tot geschillen leidt, of zelfs niet nodig wordt bevonden.

Zo stelt de Leidse wethouder onomwonden dat in zijn ogen het kader, waarbinnen de bewoners mee kunnen beslissen zo klein is, dat in ieder geval technische kennis nauwelijks nodig is. Voor algemene ondersteuning wordt de plaatselijke welzijnsstichting betaald, zo stelt de wethouder.

Laten nu net de bewoners uiterst ontevreden zijn over het functioneren van deze stichting, die zelfs als gemeente instelling wordt gezien! Het zijn juist deze doorkijkjes van hoe plaatselijk met de belangen- tegenstellingen omgesprongen wordt en in welke mate de onderlinge verhoudingen uitgekristalliseerd zijn die het onderzoek zeer lezenswaardig maken. Jammer is alleen dat de relatie tussen het werk van het opbouw- werk en dat van de bewonersdeskundigen niet verder uit gespist wordt. Bewoners blijken nauwelijks onderscheid te maken in de vormen van ondersteuning, gemeenten doen niets anders en ook de onderzoekers brengen op subsidie-techniese gronden dit onderscheid aan. Maar dat is niet een rechtvaardiging te noemen. Daar had best meer mee gedaan kunnen worden, maar voor het overige is het onderzoek zeer leesbaar en nuttig.

Jur de Haan

Een onderzoek naar de effecten van de subsidieverlening uit het fonds Stads- en Dorpsvernieuwing van de Provincie Zuid-Holland t.b.v. bewonersdeskundigen in de steden Delft, Gouda, Vlaardingen, Dordrecht, Schiedam, Leiden en Rotterdam. Het rapport is samengesteld door de provinciale stadsvernieuwings- konsulenten, Stafbureau Stadsvernieuwing, PPD Zuid-Holland tel. 070-264111 toestel 2708.

DE MANIFESTATIE IN ALMERE-HAVEN NA DE GEMEENTERAADSVERKIEZING

De redactie van M.O. vroeg Frans Hamilton, buurtopbouwwerker in Almere, om een stukje te schrijven over de reacties in de buurt naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezing aldaar. Hieronder plaatsen we zijn bijdrage.

Beste Charlotte,

Misschien niet wat je verwacht, maar voor mij, zeker op dit moment een eerste reactie, echt als werker van binnenuit.

"Het is werkelijk hartverwarmend, om tijdens de kortgeleden gehouden manifestatie op de markt in Almere-Haven, zoveel mensen lijfelij te zien getuigen van hun afschuw met de twee behaalde zetels van de Centrum Partij in de Almeerse gemeenteraad.

Maar daar houdt het dan ook mee op.

De politiemacht die tegelijkertijd op de been is gebracht, doet dat je haren recht overeind gaan staan.

Het is mij echt gebeurd tijdens die manifestatie, dat ik die uniformen langzaam van kleur zag veranderen. Ik was 8 jaar, in die hongerwinter... Je bent geweldig emotioneel op dat moment, en je zou al die mensen willen toeschreeuwen: NIET WEER...

Je luistert naar al die grote woorden, die oorzaak en gevolg analyseren. Natuurlijk is dat noodzakelijk.

Ik weet maar al te goed, dat de door de overheid gelegitimeerde koehandel die door het bedrijfsleven in het verleden is bedreven, zonder beleid, zonder toekomstvisie, afgewenteld is op de meest zwakken in onze samenleving en verantwoordelijk is en blijft voor veel ellende.

Natuurlijk is onze huidige economische crisis een geweldige voedingsbodem

voor racisme en fascisme. Onze geschiedenisboekjes leren het. Maar daar sta je dan, als buurtopbouwwerker, in een buurtcentrum dat op 1 oktober nog haar officiële opening moet beleven, met de wetenschap dat in jouw buurt, van de nu ca. 3000 inwoners er 14% op de Centrum Partij hebben gestemd. Op elke 10 bezoekers is dat er bijna één. Ik ben er dan ook van overtuigd, dat je dit niet meer mag aksepteren als een democratisch recht, maar dat je dit met alle middelen, zelf a-demokratisch, moet uitroeien. Het doodzwijgen heeft, ook in Den Haag, niet geholpen. Je zult er in de buurt, met alle mensen, ook stemmers en spijt-stemmers, heel vaak en indringend over moeten blijven praten. En dan niet alleen over oorzaak en gevolg, maar ook hardop zeggen dat wij met z'n allen in meer of mindere mate schuldig zijn. In onze benauwde economische omstandigheden is het laagje van solidariteit, liefde voor elkaar en medemenselijkheid griezelig dun."

Hartelijke groeten,

Frans Hamilton

Buurtcentrum "De Marken" en "De Wierden", Vrijmark 27, 1355 GX Almere-Haven. Tel 03240-13708.

DE AANHOUDER WINT

ofwel: buurtbewoners in actie tegen stankoverlast Akzo

Al jarenlang voeren buurtbewoners in de Hengelose woonwijk Berflo-Es actie tegen de stankoverlast in hun wijk. Al in 1976 was er een werkgroep Verkeer en Milieu van de wijkraad Berflo-Es die zich hier bezig mee hield. Direkte aanleiding hiervoor was een chloorgasontsnapping bij Akzo in juni 1976. Het vroege tijdstip had als gevolg dat er "slechts" zes mensen met ademhalingsmoeilijkheden in het ziekenhuis moesten worden opgenomen. In een groot gedeelte van Hengelo vielen de bladeren van de bomen, en werden heesters en heggen zwart geblakerd. De bewoners-werkgroep heeft zich toen bezig gehouden met de schade-afwikkeling. Al snel werd duidelijk, dat Akzo de gedupeerde wijkbewoners met een symbolische schadevergoeding en een doosje bloembollen wilde afschepen. De werkgroep heeft in de jaren na de ontsnapping diverse keren met Akzo onderhandeld o.a. over het plaatsen van 15 chloormeters in de wijk. Uit deze gesprekken bleek echter, dat de menselijke neus het chloorgas beter en sneller kon waarnemen dan een chloormeter. Bovendien wist het hoofd van de afd. Brandweer, Veiligheid en Milieu de bewoners niet eens de werking van zo'n meter te vertellen.

In de zomer van 1980 werd de werkgroep Akzo opgericht. Aanleiding hiervoor was de nog steeds toenemende stankoverlast in de wijk. De werkgroep verkeer en milieu had meer actiepunten, en daarom richtte deze bewoners-werkgroep zich alleen op de stankoverlast van Akzo. Eén van de eerste activiteiten was een boycot van een "open dag van de chemie". Tevens werd bekend gemaakt, dat er een automatisch antwoord-apparaat in gebruik zou worden gesteld, dat 24 uur per dag bereikbaar zou zijn, om stankklachten door te geven. Op de radio en in beide Hengelose kranten werd hieraan uitgebreide publiciteit gegeven.

In de wijk werd een folder verspreid, met daarin een uitleg over de aktie (het hoe en waarom), en tevens een sticker om op de telefoon te plaatsen (met hierop het nummer van de "chloorlijn"). Intussen waren er al kontakten gelegd met o.a. de Landbouwhogeschool in Wageningen en de Chemiewinkel in Groningen. In maart 1981 kwamen 4 studenten van de Landbouwhogeschool naar Hengelo voor een eerste onderzoeksperiode. Na de zomervakantie resulteerde dit (in het kader van een doctoraal studie) in een onderzoek. Tevens werd een begeleidingsgroep hiervoor opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van de bewoners-werkgroep, de Akzo, de gemeente, de provincie en twee begeleiders van de studenten (de vakgroepen Luchtverontreiniging en Milieuverontreiniging en Gezondheidsleer van de Landbouwhogeschool).

Daarnaast werd meegedaan aan de landelijke aktiedag "Vervoer gevaarlijke stoffen". Op deze dag werden er op 2 onbewaakte en zelfs op geen enkele manier aangegeven spoorwegovergangen (waarover enkele malen per dag een transport van chloor en andere gevaarlijke stoffen plaatsvindt), door de bewoners-werkgroep niet van echt te onderscheiden andreas-kruizen geplaatst.

Toen door een gasuittoot van de Akzo in juli 1981 de moestuin van één der wijkbewoners totaal verloren ging, heeft de werkgroep hier daadwerkelijk steun verleend door inschakeling van het I.P.O. (Instituut voor Plantenziektenkundig Onderzoek) te Wageningen en van 2 onafhankelijke kwekers om de werkelijk geleden schade te bepalen. Hierdoor heeft de gedupeerde een 4x hogere vergoeding ontvangen.

Door de bewonerswerkgroep is gedurende het hele verloop van de aktie in de wijkkrant veel aandacht besteed aan een regelmatige rapportage naar de bewoners toe.

Daarnaast besteedden ook de plaatselijke pers en Radio Oost tijdens de aktie hieraan veel aandacht.

Omdat zowel Akzo zelf, de gemeente en de provincie de overlast afdeden met "het zal wel meevallen" is zowel de meldtelefoon opgezet, als de Landbouwhogeschool ingeschakeld. Met behulp van het grote aantal serieuze meldingen van bewoners (450 meldingen in 1½ jaar) en het produkt van het onderzoek door de studenten van de Landbouwhogeschool werd be-
wezen:

- a. dat het kontinu stonk in de buurt
- b. waardoor deze stank veroorzaakt werd.

Door de bewonerswerkgroep is toen op basis van de meldingen en het onderzoek een publikatie gemaakt met als titel "Vluchten kan niet meer ...". Ook hieraan werd weer uitgebreide publiciteit gegeven. Op basis van de publikatie zijn toen gesprekken gevoerd met de Inspektie Volksgezondheid, de provincie, de plaatselijke milieu-wethouder en de gemeenteraadskommissie milieu. Allen raakten er op deze manier van overtuigd dat er inderdaad sprake was van aanzienlijke permanente stankoverlast, en gingen druk uitoefenen op de Akzo om hieraan een eind te maken.

Door de Akzo werd toen het onderzoek naar de oorzaken en de bestrijding van deze stankoverlast ter hand genomen. Na enkele maanden werd een wijziging in het produktieproces aangebracht, waardoor de stank inderdaad verdween. De bewonerswerkgroep is momenteel bezig met een aantal andere stank- en geluidsoverlast veroorzakende bedrijven in de buurt.

Wat was de rol van het opbouwwerk?

Vanuit de stedelijke instelling voor opbouwwerk werden al meerdere jaren diverse groepen in de buurt ondersteund inzake o.a. woningverbetering en buurtverbetering.

Vanuit de buurt en vanuit de Wijkraad was er dus al bekendheid met het opbouwwerk; de vraag van de bewonerswerkgroep om ondersteuning van het opbouwwerk lag dus wel voor de hand. Probleem tijdens de aktie was

wel dat het heel moeilijk bleek te zijn om de bewoners massaal actief te laten worden, ondanks de zeer regelmatige stank. Hiervoor aangegeven motieven waren o.a.:

- "je doet toch niets tegen zo'n groot bedrijf" en
- "misschien gaat er dan wel werkgelegenheid verloren".

Dit beperkte de eventueel te benutten aktiemiddelen.

De bewonerswerkgroep kreeg wel vanuit de buurt regelmatig signalen dat de bewoners zich bij de actie betrokken voelden. Er ontstond een sterk gemotiveerde bewonersgroep, die gedurende de hele actie ook vrijwel in dezelfde samenstelling gefunctioneerd heeft.

Omdat de stankoverlast gekleineerd werd ("het valt nog wel mee") is op meerdere manieren aangegeven dat dit niet meeviel maar juist tegenviel en erg hinderlijk was voor de bewoners. Zowel de uitvoerige publiciteit (in de plaatselijke pers en op Radio Oost) als het inschakelen van deskundigen zijn erg belangrijk geweest, evenals "het zelf demonstratief opzetten van een chloormeldlijn".

Toen zo nl. in brede kring stankoverlast vastgesteld werd, kon dit naar gemeente en provincie gehanteerd worden om zowel de hoeveelheid en de aard van de stankoverlast te "bewijzen" alsmede om deze instanties druk op het stankveroorzakende bedrijf te laten zetten. Dit bleek een effectieve methode te zijn.

Naast het beschikbaar stellen van hulpmiddelen (financiën voor vergaderkosten en publiciteit, een antwoordapparaat, enz.) is er vanuit het opbouwwerk veel aandacht besteed aan:

- a. het zoeken naar de juiste deskundige hulpbronnen en het maken van gerichte afspraken hiermee
- b. strategische keuzes.

Voor zover bekend is er weinig opbouwwerkervaring inzake milieu-vraagstukken. Dit had tot gevolg dat we onze eigen weg moesten uitstippelen zonder hierbij veel gebruik te kunnen maken van ervaringen elders in het land.

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

- *Wergroep milieu Hengelo-Zuid, fam. Stegeman, Breemarsweg 9, 7553 HA Hengelo, tel. 074-916442*
- *Stichting Samenlevingsopbouw Hengelo, Jos Alberink, Drienerstraat 39, 7551 HK Hengelo, tel. 074-426225*

BELANGRIJKER ZAKEN DAN WONEN

"Er zijn belangrijker zaken dan wonen. Laat het wijkcentrum zich bezighouden met hondepoep". Aldus een citaat in het Parool van 29 september jl., gehoord op een ongewone bijeenkomst in Amsterdam. De raadsleden hoorden die avond degenen die bezwaar hadden gemaakt tegen het bestemmingsplan Vondelparkboort/Concertgebouwboulevard. Normaal, schrijft het Parool, wordt dit soort bijeenkomsten bijgewoond door woedende buurtbewoners die voor het merendeel een gering inkomen hebben. Ditmaal waren makelaars, eigenaars van dure panden en middenstanders aanwezig. Het bestemmingsplan ontlokte veel kritiek. Kritiek op de bepaling dat woningen niet zo kostbaar verbouwd mogen worden dat de huur hoger wordt dan van woningen die onder de gemeentelijke distributieregels vallen. Kritiek van de middenstand, omdat ze bijvoorbeeld hun winkel niet mogen uitbreiden met een woning die boven de winkel ligt. Kritiek van de kamer

van koophandel omdat het wijkcentrum, dat bij de totstandkoming van het bestemmingsplan was betrokken, niet democratisch te werk was gegaan. De gewone man, die ook in groten getale in dit statige deel van Amsterdam woont, was niet aanwezig, dus kennelijk tevreden. Het is voor de eerste maal dat de gemeente Amsterdam niet zelf een bestemmingsplan heeft gemaakt. Vorig jaar werd aan het wijkcentrum de opdracht gegeven om "het wonen te beschermen". In het betreffende stadsdeel worden al tientallen jaren woonpanden illegaal aan de woningvoorraad onttrokken door er opslag, kantoor of winkelruimte van te maken. Het wijkcentrum ging van elk pand de bestemming na. Alle panden, die op dat moment werden bewoond, moesten in het bestemmingsplan ook de bestemming wonen krijgen, ongeacht of er in een kantoorpand of woonpand werd gewoond. Voorts ging men na welke woningen illegaal aan het bestand waren onttrokken. Het wijkcentrum kwam uit op vijfhonderd en gaf driehonderd "zware" gevallen bij de gemeente aan met de opmerking dat bekeken moest worden of die illegale onttrekking alsnog moest worden toegestaan of niet. Bij de voorbereiding van het bestemmingsplan zijn zeer veel bewoners betrokken geweest. Zeker duizend mensen woonden de vergaderingen in de wijken bij.

VOORKEUR VOOR BEWONERSORGANISATIE

De Rotterdamse bevolking weet weinig van de deelraden en heeft er minimaal contact mee. Veel wijken geven de voorkeur aan bewonersorganisaties boven de deelraad als het gaat om behandeling van de woonomstandigheden.

Dat blijkt uit een draagvlakonderzoek dat is ingesteld naar het deelraadsbestel, en waarvoor ruim 1200 Rotterdammers werden geënquêteerd. De bewonersorganisatie Agniesebuurt, zo meldt het Vrije Volk van 11 oktober, vindt dat het bestuur de konsekwenties uit het onderzoek moet trekken en dat wijkraad Centrum-Noord sowieso moet verdwijnen. De wijkraad slaat niet aan en het zgn. bestuur dicht bij de bevolking werkt totaal niet. Ook de andere deelraden staan ter discussie vindt deze bewonersorganisatie: er zou met betrokkenen serieus gepraat moeten worden over een alternatief.

De wijken hebben daar al wel ideeën over, bijvoorbeeld in de richting van de stadsvernieuingswerkwijze: zet een aantal ambtenaren in de buurt met een duidelijk mandaat voor regelingen die niet politiek gebonden zijn. Voor ambtelijke klussen zoals een paaltje hier, een paaltje daar. Het stadhuis moet aanspreekbaar blijven in geval van conflicten of problemen.

DISKUSSIE DEEL-GEMEENTERADEN

Er is een extra editie van Wijkinfo, een uitgave van de coördinatie-kommissie wijkorganen in Amsterdam, uitgebracht. Daarin verslag van een uitgebreide discussie-avond over "binnengemeentelijke decentralisatie" en idem "deconcentratie". De Werkgroep Decentralisatie en Zelf-organisatie van boven genoemde coördinatie-kommissie wil alternatieven gaan ontwikkelen. Het interessante verslag van de gehouden "volksvergadering" o.l.v. - wie anders dan - Annemarie Grewel vormt mede een aanzet daartoe.

DE HUURDERSUNIE, STRIJD EN ZELFBEHEER

In 1975 is in Brussel de Huurdersunie ontstaan, een huurdervereniging van buitenlanders (Turken en Marokkanen), die werkt volgens principes van zelfbeheer en -bestuur. De unie werpt zich op als zelforganiserende woning-korporatie op de overwegend liberale, private woningmarkt. Inmiddels zijn 40 gezinnen van buitenlanders aan nieuwe huisvesting geholpen, de huizen zijn deels in eigen beheer opgeknapt. In de publikatie "De huurdersunie, strijd en zelfbeheer - buitenlanders op de Brusselse woningmarkt" worden de geschiedenis, organisatie en activiteiten van de huurdersunie beschreven.

Het is niet toevallig dat juist in de hoofdstad van België het huisvestingsprobleem van mediterrane arbeiders zich voordoet als een van de meest schrijnende in West-Europa.

De verschillen t.o.v. Nederland, wat betreft de concentratie en huisvestingssituatie van buitenlanders, die zich in Brussel het meest verdichten, kunnen als volgt getypeerd worden:

- * een veel grotere vestiging van buitenlanders: in België zo'n 10% van de totale bevolking, in Nederland 4 à 5 %;
- * een veel geringere sociale woningbouw: in Brussel bedraagt de sociale huisvesting nog geen 10% van het totaal aantal woningen;
- * een veel openlijker diskriminatie van buitenlanders, niet alleen van de zijde van huisvestingseigenaren maar ook van gemeentebesturen.

Daarnaast is in België nauwelijks sprake van een categoriaal welzijnsbeleid voor buitenlanders. Opvang van of specifieke bemiddeling voor buitenlanders, bijv. op de woningmarkt, bestaat in België vrijwel niet. Wellicht is dat mede een verklaring waarom de huurdersvereniging reeds 8 jaar actief is.

Wat is nu de betekenis van deze huurdersorganisatie van buitenlanders voor de Nederlandse situatie? In de eerste plaats een voorbeeld dat laat zien dat buitenlanders van zeer uiteenlopende herkomst - Turken en Marokkanen - zichzelf organiseren. "Zonder organisatie geen huizen", is het motto van de Huurdersunie. In de tweede plaats dat een dergelijke organisatie het beleid kan beïnvloeden, door zelf een alternatief - sociale huivering - op te bouwen en bij de instanties erkend te worden. "Zonder huizen geen organisatie", aldus het tweede deel van het motto van de Huurdersunie. De voorspelling is niet moeilijk dat, bij de hand over hand toenemende crisis en afbraak van sociale verworvenheden, in Nederland de zwakste groepen aan zichzelf overgeleverd worden. En dat - wat al her en der openlijk zichtbaar is - Nederlanders en buitenlanders op de huisvestingsmarkt tegen elkaar uitgespeeld worden. In zo'n situatie wordt het de hoogste tijd - aldus de boodschap van de Huurdersunie - dat buitenlanders zich m.b.t. hun grondrechten, w.o. het recht op wonen, organiseren en voor hun belangen opkomen. Het voorbeeld van de Huurdersunie Brussel laat zien dat dit met succes mogelijk is.

*De publikatie kan worden besteld bij het
NIMO,
Havensingel 8, 5211 TX 's-Hertogenbosch,
tel.nr. 073-137295.
Prijs: f. 10,75 excl., f. 15,- incl. verzendkosten*

STUDIEDAG LOKALE OMROEP

Op zaterdag 24 september organiseerde het NIMO in samenwerking met de Organisatie van Lokale Omroepen in Nederland (OLON) een studiedag over lokale omroep. Zo'n kleine 400 deelnemers bogen zich over de vraag hoe lokale omroep tegen de achtergrond van de onlangs verschenen medianota gestalte moet krijgen. In die medianota wordt lokale omroep wat stiefmoederlijk bedeed. De plaatselijke overheid krijgt volgens de nota een grote invloed bij het verlenen van een zendmachtiging (c.q. zendmachtigingen, c.q. een parapluie-organisatie van machtigingshouders).

Ter opening van de dag hield de heer W. van Boven van de Directie Sociaal Cultureel Werk van het Ministerie van WVC een inleiding en hij benaderde lokale omroep - hoe kan het ook anders - als een sociaal-kulturele voorziening.

Als eerste spreker plaatste Ed Hollander het overheidsbeleid in een historisch perspectief. Zijn centrale these was dat het overheidsbeleid met betrekking tot lokale omroep nog steeds crisisbeleid is en dat nog maar afgewacht moet worden of nu wel echt duidelijkheid geschapen zal worden. Jan Bierhoff schetste daarna de verschillende praktijkontwikkelingen, compleet met historische opnamen ter illustratie. De rol van de techniek werd belicht door Hans Jilesen. Hij vocht het overdreven professionalisme, zoals dat met name vanuit Hilversum de rest van Nederland dreigt te doordrenken, aan. Zijn stelling is, dat er op termijn zeer eenvoudige apparatuur op de markt komt, die ook bij uitzending een aanvaardbare beeldkwaliteit oplevert. Jilesen had het daarbij met name over video dus. Tot slot van de ochtend gaf Peter Lewis op grond van zijn ervaringen bij Bristol Channel het publiek een aantal zeer concrete suggesties mee. Hij deed dat door fouten, die in Engeland gemaakt zijn, één voor één na te lopen.

De teksten van de ochtendlezingen, benevens een aantal bijdragen, die aan de discussies in werkgroepen in de middags zijn ontleend, verschijnen binnenkort in boekvorm (eind november bij de Stichting Welzijns Publikaties te Utrecht).

De studiedag werd afgesloten met een paneldiskussie onder leiding van Nico Haasbroek. Centraal in die discussie stond het voor en tegen van de sociaal-kulturele optie met betrekking tot lokale omroep, zoals die door de heer Van Boven in z'n openingswoord was neergelegd.

Lokale omroep kan, naast andere uitingsvormen als buurtkranten e.d., van grote betekenis zijn voor het sociaal-kulturele werk. Kunnen groepen dit instrument dan ook gebruiken of vormen beheersstructuren en criteria van programmering, planning en techniek daartoe sta-in-de-weg? Het is een vraag, die naast ideologische kanten ook een duidelijk financieel aspect heeft: zoals alles moet ook het sociaal-kultureel werk het doen met een slinkend budget.

Een ander belangrijk punt in de paneldiskussie vormde de decentralisatie. Betekent meer vrijheid voor gemeenten met betrekking tot lokale omroep, zoals in de medianota toegezegd, dat de gemeente in staat is te beïnvloeden, dat sommige groepen meer en andere groepen minder aan het woord kunnen komen? Een discussie die ook binnen het opbouwwerk sinds jaar en dag gevoerd wordt. De centrale rol die gemeentebesturen zouden moeten gaan spelen, wordt met name door de OLON fel aangevochten.

De aanwezigen, zo'n 150 vertegenwoordigers van plaatselijke initiatieven en een even groot aantal plaatselijke ambtenaren en politici plus onge-

veer 75 opbouwwerkers, kregen aldus de nodige informatie aangereikt. Informatie ten behoeve van de maatschappelijke discussie over lokale omroep én zeer konkrete informatie, die de vragen betrof waarmee je komt te zitten als je een initiatief begint. In wandelgangen en in werkgroepen werd een en ander druk besproken. Met name voor het opbouwwerkveld valt in die discussie nog aardig wat achterstand in te halen.

Jan Mul

MENSENWERK

De NOS zendt sinds begin oktober op zondagavond om half zeven het programma "Mensenwerk" uit, een programma over mensen die de malaise het hoofd willen bieden en actief zijn in kleine bedrijven, bij hulpverleningsorganisaties, in de gezondheidszorg en bij scholingsprojecten. De vierwekelijks terugkomende thema's in Mensenwerk zijn: Bedrijf, Vrouwenwerk, Oogst en Gezondheid. In de eerste aflevering van Bedrijf op 9 oktober jl. werd o.m. aandacht besteed aan twee jonge starters, aan een nieuwe aanpak en produktverbreding in een failliet gegaan bedrijf en aan de toekomstvisie van Alvin Toffler over een hoog geautomatiseerde maatschappij en de konsekventies daarvan voor werkinvulling, rolverdeling, enz. Vrouwenwerk heeft inmiddels aandacht besteed aan een Antilliaanse die een eigen winkel start, aan werken met behoud van uitkering en aan de oprichting van een eigen steunfonds voor bedrijven van vrouwen. Op 7 november a.s. komt Mensenwerk-Bedrijf met een item over bedrijfsverzamelgebouwen, waarin ook MeMO-initiatieven en de combinatie van wonen/werken van krakers aan de orde komen. Het is de bedoeling om de december-uitzending van Bedrijf helemaal te wijden aan werken met behoud van uitkering.

Opbouwwerkers, bewonersorganisaties, patiëntenbelangverenigingen e.d. die suggesties of materiaal hebben voor het programma, kunnen contact opnemen met de redactie van Mensenwerk, NOS, postbus 10, 1200 JB Hilversum.

VROUW EN WERK

In het themanummer van M.O. over Lokale ekonomie en zelfbeheer (september '83) maakten we melding van het Landelijk Steunpunt Vrouw en Werk, echter zonder het adres te vermelden. Het Landelijk steunpunt is gevestigd in Utrecht en stelt zich ten doel om actieve ondersteuning te verlenen aan en de belangen te behartigen van vrouwen en vrouwen-groepen, die zich op emancipatorische wijze bezig houden rond vrouw en werk. Het adres luidt als volgt:

Koningslaan 11, 3583 GC Utrecht
tel. 030-522030

WERKGELEGENHEIDSBEVORDERING IN OSS

Marginale mogelijkheden voor de gemeente

Nadat een aantal kamerleden in M.O. hun ideeën hebben uiteengezet over (de toekomst van) het opbouwwerk, ditmaal een lokale bestuurder aan het woord. Niet over het opbouwwerk als zodanig, maar over een terrein dat veel aandacht vraagt van opbouwwerkers: werkloosheid/ werkgelegenheid. De redactie van M.O. toog naar Oss om van burgemeester mr. E. van Veldhuizen te vernemen hoe het lokale bestuur in Oss probeert om werkgelegenheid te behouden, nieuwe (kleinschalige) werkgelegenheid te bevorderen en/of initiatieven te ondersteunen die mensen een zinvolle bezigheid bieden.

De burgemeester blijkt zich terdege te hebben voorbereid op het gesprek. Op zijn bureau "Hou het klein" van Schumacher, "Werk voor de toekomst", een uitgave van het Nederlands Gespreks Centrum, "Gemeenten, werk en werkloosheid" van de VNG, een paar nummers van Mededelingen Opbouwwerk, enkele op schrift gestelde inleidingen die hij zelf heeft gehouden bij diverse gelegenheden.

In de loop van het gesprek krijgen we behalve veel mondelinge informatie, allerhande schriftelijk materiaal toegeschoven: het sociaal-ekonomisch program van de gemeente Oss. Een nummer van Oss-aktueel waarin op een rijtje is gezet hoe Oss aan het werk is met bedrijvenhofjes, hulp aan starters, kleinschalige, ambachtelijke bedrijfjes, leerlingen-bouwplaatsen, projecten mensen zonder werk, buurtboerderij De Kiem: een land- en tuinbouwproject waar op kleinschalige, mens- en milieuvriendelijke wijze allerlei produkten worden verbouwd en in de buurt gevent. Een brochure van Oss promotion over werken, wonen, winkelen, welzijn... Zo te zien timmert men in Oss aan de weg.

Volgens mr. van Veldhuizen is dat ook hard nodig. Behalve met de "gewone" krisissproblematiek, heeft Oss te kampen met extra problemen. In Oss is een groot aandeel van de beroepsbevolking (meer dan 40%) werkzaam in de industrie. In de zéér grote bedrijven in de voedings- en genotmiddelensektor nemen de aantallen werknemers snel af. In de farmaceutische industrie is op z'n hoogst sprake van een stabilisatie. Anderzijds heeft Oss een grote "instroom": tegen elke oudere die het arbeidsproces verlaat, staan bijna 2,5 jongeren die er in komen. Daarnaast kent Oss een groot vreemdelingenbestand (6%) en - zoals elders in Brabant - een jeugdige bevolkingsopbouw.

Mr. van Veldhuizen: "In het najaar van 1980 toen ik hier kwam, had Oss een werkloosheid van ongeveer 6%, nu zit dat percentage dicht bij de 25. Wat de toekomst betreft: niemand verwacht volledig herstel van de industriële sektor. Als er niet zeer fundamentele veranderingen komen op nationale schaal zoals werktijdverkorting, loonvermindering en herverdeling van werk, acht ik herstel van werkgelegenheid in een plaats als Oss volledig uitgesloten. Zelfs als de industriële afbrokkeling slechts 1% per jaar zou bedragen, als de dienstensektor stabiel zou blijven, zou - uitgaande van de bekende groei van werkzoekenden - de werkloosheid in de regio Oss in het jaar 2000 33% bedragen.

U heeft het over de noodzaak van fundamentele veranderingen op nationale schaal, maar wat kan de gemeente op kleine schaal doen?

Van Veldhuizen: "Als gemeente kan je niet veel méér doen dan marginaal

bezig zijn. Binnen die marges richten we ons werkgelegenheidsbeleid op drie gebieden. Ten eerste op de marktsector, dat is de meest traditionele en concrete taak: het informeren van de marktsector, het zorgdragen voor een goede infrastructuur, het plegen van onderzoek, de planning van bedrijfsterreinen. Het is ook de meest tot de verbeelding sprekende taak: de burgemeester die de rode loper uitlegt voor - of zoals je pas kon lezen jachthavenplaatsen aanbiedt aan - een bedrijf dat zich mogelijk ter plaatse wil vestigen. In werkelijkheid doe je veel werk - folders uitgeven op beurzen staan - vaak voor niets. Je hengelt samen met 50 andere gemeenten naar die ene vis.

Ten tweede de kollektieve sektor: de gemeente als investeerder en werkgever. De gemeente Oss heeft 700 mensen in dienst. Omdat we moeten bezuinigen - tot 1987 een bedrag van 8 miljoen gulden op jaarbasis - is een vakaturestop ingesteld, maar we zullen proberen om gedwongen ontslagen te voorkomen door zeer bewust deeltijdarbeid te propageren. De derde poot van ons werkgelegenheidsbeleid is het zgn. "aanvullende beleid": de gemeente als uitkerder en hulpverlener. De uitkeringstaak is enorm gegroeid en daar hoort bij dat je als gemeente bevordert dat mensen bijvoorbeeld werk kunnen doen met behoud van uitkering. Je moet als gemeente op de hoogte zijn hoe je gebruik kunt maken van alle regelingen: de ARA, BKE, BVJ, CBB, CJW, IVA, noem ze maar op. Als gemeentebestuur moet je met twee vingers in de lucht kunnen zeggen: we hebben elke regeling nagegaan, we hebben elke cent subsidie die er voor ons was geprobeerd te pakken te krijgen en we hebben dat goed georganiseerd."

Hoe heeft de gemeente dat georganiseerd?

Van Veldhuizen: "We hebben een nieuwe organisatie opgezet, de kerngroep werkgelegenheidsbevordering, waarin o.m. twee wethouders zitten: de g.s.d., het g.a.b. en een vertegenwoordiger van het gemeentelijk bureau economische zaken en onderzoek. Om op deze taak goed te kunnen inspelen is de gemeentelijke schaal eigenlijk te klein. En ook voor organen die hierin centraal staan, zoals het gewestelijk arbeidsbureau, is het vaak een wanhoop om met zoveel kleine overheidjes samen te werken. Als er bepaalde gelden loskomen voor de regio via het arbeidsbureau, zoeken we op ad hoc basis of via het stadsgewest samenwerking met de regio. Je ziet vaak een duidelijk verschil in resultaat: zeg maar gemeente A die er 15 arbeidsplaatsen uithaalt en gemeente B maar één. Tussen die 15 en 1 liggen eigenlijk de grenzen van wat een gemeente op dit gebied kan doen. Om het nog verder te relativiseren: de gemeente doet het werk voor één jaar, dan zijn de gelden op. De WVM-pot bijvoorbeeld bedraagt in 1984 nog niet de helft van in 1983. Dus je bouwt een organisatie op voor iets dat geen continuïteit heeft."

Om wat voor kleinschalige initiatieven gaat het in Oss? En gaat het daarbij om het bieden van zinvolle bezigheid of om projecten met behoud van uitkering die later loonvormend moeten worden?

Van Veldhuizen: "Het is van allebei wat. Om een voorbeeld te noemen: er start binnenkort met gebruikmaking van de derde poot, het aanvullend beleid, een knipseldienst. Men begint met behoud van uitkering, krijgt eventueel ook een gemeentelijke subsidie. Maar uiteindelijk moet het een gewoon, dienstverlenend, ongesubsidieerd bedrijf worden. Als na een half jaar niet is gebleken dat er een markt voor is, dan houdt het op. Een ander voorbeeld is buurtboerderij De Kiem. De gemeente stond inder tijd sympathiek tegenover dit initiatief, maar van de kant van het traditionele agrariërsdom bestond veel kritiek. Als we van meet af aan de marktmaatstaven hadden gehanteerd, was de Kiem er niet gekomen."

Er zit natuurlijk ook veel kaf onder het koren bij aankomende kleine ondernemers, maar als ze een goed ondernemingsplan hebben, willen we hen als gemeente optimale mogelijkheden bieden om te starten."

Wat houden die mogelijkheden in?

Van Veldhuizen: "Ten eerste voor een bepaalde duur werken met behoud van uitkering. Ten tweede willen we aan het beginnende kleinbedrijf als gemeente een soort mini-IPR gaan geven, een subsidie van 15 tot 20%. En ten derde willen we realiseren dat de starter voor een zeer schappelijke prijs onroerend goed en woonruimte kan huren. We zijn bezig met de opzet van een bedrijventhofje, waar de kleine ondernemer een halletje met woonhuis kan huren, samen met 3 of 4 andere collega's. Die realisatie blijkt overigens erg moeilijk te zijn."

Hoeveel geld trekt de gemeente uit voor werkgelegenheidsbevordering?

Van Veldhuizen: "We hebben een budget van 5 ton, waarvan een deel naar de kleinschaligheid gaat. Dat is dan afgezien van de miljoenen die er zitten in de infrastructuur, de 40 ha industrieterrein die er nog ligt en de ca. 60 ha die we indertijd voor uitbreiding hebben aangekocht. Oss verkocht vroeger 15 ha industrieterrein per jaar en nu nog maar 1.5 ha. U begrijpt dat die rente als een loden last op het gemeentebudget drukt. Ons werkgelegenheidsbeleid vormt een heel marginale taak. Als we totaal niets meer deden, zou het psychologisch naar zijn en het zou moreel en politiek niet te verantwoorden zijn, maar het is de vraag of het sterk te merken zou zijn in het percentage werkloosheid. Dat is een harde uitspraak. Toch zeggen college en raad - en gelukkig - : het laatste dat we aan zouden willen tasten is het budget voor werkgelegenheid."

Om op de starters terug te komen, van wie krijgen ze hun adviezen en hulp?

Van Veldhuizen: "Ze komen in toenemende mate naar de gemeente. Het bureau economische zaken en onderzoek ontvangt zo'n 20 tot 30 starters per maand. Naar vermogen doen we alles wat we kunnen, maar echt optimale begeleiding kunnen we niet geven. Zo'n bureau kleinschaligheid als in Tilburg bijvoorbeeld kunnen wij niet financieel bemannen. De schaal is daar eigenlijk ook te klein voor in Oss. Ik vind dat het moeilijke in het thema kleinschaligheid. Ik sta er sympathiek tegenover, de kleine schaal is me menselijk liever dan de grote. Maar bestuurlijk zie ik dat veel dingen voor de kleine schaal alleen gedaan kunnen worden als ze gróótschalig worden aangepakt."

Vindt u dat de begeleiding van starters een gemeentelijke taak is of meer een taak voor een kleinschaligheidsgroep of het opbouwwerk?

Van Veldhuizen: "Ik vind het helemaal niet belangrijk wie iets doet, als het maar op basis van dezelfde voorwaarden wordt gedaan: controleerbaarheid, representativiteit en een koöperatieve instelling. Het is niet zo belangrijk of het geld van de gemeente in het gemeentehuis of daarbuiten wordt uitgegeven. Als ik de keuze zou hebben, zou ik een lichte voorkeur voor coördinatie door de gemeente hebben. Bijvoorbeeld door iemand die wordt aangehaakt aan het bureau Economische zaken en onderzoek en die dagelijks ook alles hoort m.b.t. de grote ondernemingen, de IPR e.d."

Wat betekent de bezuiniging van 8 miljoen op jaarbasis voor de voorzieningen in Oss?

Van Veldhuizen: "Er zijn drie sporen voor de bezuiniging: éénderde op

personeelskosten, éénderde op ons activiteitenplan (bijv. een sporthal die niet of later gebouwd wordt) en éénderde van de beïnvloedbare kosten op de begroting. Dat laatste zal onder meer kunnen betekenen dat er wat van het budget af moet van het museum/edukatief centrum het Jan Cunencentrum en dat het sociaal-kultureel centrum De Lievekamp moet inleveren."

Hoe staat u tegenover het gedeeltelijk of geheel in eigen beheer van bewoners geven van bepaalde voorzieningen?

Van Veldhuizen: "We kennen dat verschijnsel wel in Oss. Een vereniging inschakelen, een budget geven. Naar gedachte ben ik het er heel erg mee eens. Tegen een buurt zeggen: regel het, je krijgt een budget. Dat is een plezierige vorm van privatisering of liever "vermaatschappelijking". Als het goed is is gemeente-eigendom natuurlijk gemeenschaps-eigendom, maar niet iedereen ervaart dat meer zo. Je zou moeten proberen om dat besef weer terug te brengen. "Eigendom moet functioneel zijn", zegt Schumacher daarover in "Hou het klein". Ja, waar het kan, wil ik dat stimuleren, want ik kan er eigenlijk alleen maar voordelen in zien."

Greet Hettinga
Charlotte Krop

OPBOUWERK ONMISBAAR INSTRUMENT

Op een aktiedag tegen de gemeentelijke bezuinigingsplannen in Zutphen stelde de WESON bij monde van Annelice Kluin dat te betwijfelen valt of de gemeente wel oog heeft voor het belang dat ze zelf heeft bij goed funktionerend opbouwwerk. In de toespraak wees de werkplaats op de waarde die zij - en gelukkig ook veel lokale overheden - toekent aan opbouwwerk als instrument van bewonersgroepen om (weer) meer greep te krijgen op hun woon-, werk- en leefsituatie.

In haar standpuntbepaling t.a.v. het sociaal-kultureel werk 1984-1987 verklaart het Zutphense college van B&W de buurtbewoner weliswaar "mondig", maar ze wentelt haar verantwoordelijkheid voor met name de sociaal-economisch zwaksten geheel af op de inzet van vrijwilligers en hen ondersteunende sociaal kultureel werkers. Zo wordt gesteld dat "in de Zutphense situatie de taken van een kultureel werker en een opbouwwerker dusdanig overeenkomen en op dezelfde methodische principes berusten, dat diverse taken in voorkomende gevallen door dezelfde funktionaris kunnen worden verricht". Stelt het college daarmee het feit vast dat de verrichtingen van de uitvoerende buurt/opbouwwerkers in Zutphen zich inderdaad niet onderscheiden (hebben) van de werkzaamheden van de kultureel werkers, en dat zulks gegeven de specifieke samenlevingsstructuren in Zutphen ook niet vereist is? In dat geval, aldus de WESON, zou men van het college een argumentatie mogen verwachten op grond van welke maatstaven het tot die uitzonderingssituatie besluit. Die argumentatie wordt niet gegeven, net zo min als ontkend wordt dat opbouwwerk elders in Nederland, ook in vergelijkbare gemeenten, wel een specifiek en onmisbaar instrument tot samenlevingsopbouw blijkt te zijn. vooral ten dienste van de zwaksten in de samenleving.

In het vervolg van de toespraak noemde de WESON het een legitieme beleidskeuze om te bevorderen dat mensen elkaar op vrijwillige basis helpen, ten koste van de professionele hulpverlening... mits daarbij de zwakste groepen niet opnieuw van een voor hen belangrijk instrument als het opbouwwerk worden beroofd.

Zolang mensen vragen en zoeken en elkaar helpen en hulp geleverd krijgen door instituties, is er beweging, vindt er ontwikkeling, opbouw van de samenleving plaats. Maar er zijn, aldus de WESON, grote aantallen mensen, die dag in, dag uit, bepaalde omstandigheden als hoogst problematisch ervaren, zonder uitweg te zien, en zonder zelf stappen te ondernemen. Ze voelen zich onmachtig om er iets aan te veranderen bijvoorbeeld door gebrek aan informatie, de ingewikkeldheid van de omstandigheden waarin ze leven, de ondoorzichtigheid van het tot stand komen van bestuurlijke beslissingen en/of door de geringe ontwikkelingskansen die ze in hun leven gehad hebben. Het veel gehoorde verwijt dat "het" welzijns-werk afhankelijk zou maken, gaat in deze gevallen niet op. Integendeel: hier kan opbouwwerkondersteuning van bewonersinitiatieven er toe bijdragen dat de afhankelijkheid van allerlei sterkere partijen beperkt wordt en de eigen positie en daadkracht wordt versterkt. Juist daar waar mensen geen uitweg uit hun problematische omstandigheden zien is het instrument opbouwwerk van onschatbare waarde gebleken.

Die waarde ligt er niet in dat het opbouwwerk met allerlei uitgewerkte voorstellen en oplossingen aankomt. De goede opbouwwerker helpt mensen hun eigen mogelijkheden en creativiteit te herontdekken en deze aan te wenden om verandering aan te brengen in hun leefsituatie.

Kreativiteit

Vervolgens stelde de WESON de vraag hoe het eigenlijk zit met de creativiteit van B&W in het omgaan met bezuinigingen door de centrale overheid en de verminderde gemeentelijke inkomsten.

Net zoals bepaalde groepen bewoners met (van bovenaf opgelegde) beperkende maatregelen en ontoereikende financiële middelen gekonfronteerd worden, maar niettemin "mondig" worden verklaard, worden gemeentebesturen aan de ene kant gekonfronteerd met decentralisatie van het welzijnsbeleid. Daardoor wordt de beleidsvrijheid van gemeentebesturen verhoogd, maar er staan steeds minder financiële middelen tegenover, terwijl er juist een toenemende vraag is aan ondersteuning. De meest simpele oplossing is dan te zeggen: zo is het nu eenmaal, we nemen ons huishoudboekje en strepen net zo lang tot inkomsten en uitgaven met elkaar in overeenstemming zijn.

Maar het kan anders, volgens Annelice Kluin: namelijk uitgaan van de vraag welke maatschappelijke problemen er spelen in de lokale situatie en die tot uitgangspunt van het beleid nemen. Via die benadering kom je uit bij de vraag: wat is het ons waard de voorwaarden te creëren, waardoor de opbouwende bijdrage van de bewoners van Zutphen aan het overwinnen van de maatschappelijke problemen vergroot wordt. *Niet* door te zeggen wat ze wel en niet moeten doen, maar door instrumenten te leveren, die zelforganisatie en zelfwerkzaamheid van groepen bewoners helpen bevorderen. Zo'n instrument is bij het uitstek het opbouwwerk.

Volgens Annelice Kluin zijn er legio voorbeelden van plaatsen waar men creatief omgaat met de verminderde inkomsten van de gemeente. Waarom een fortuin laten zitten in allerlei uitkeringen, terwijl er zoveel mensen zijn die niets liever willen dan maatschappelijk erkend werk verrichten? En waarom voor de financiering van het instrument opbouwwerk alleen uitgaan van de rijksbijdrageregeling, in plaats van ook aan te denken aan subsidies op het terrein van de stadsvernieuwing en volkshuisvesting of aan rechtstreekse rijkssubsidies in het kader van het rijksplan sociaal cultureel werk?

DECENTRALISATIE VAN DE STADSVERNIEUWING

De decentralisatie is een van de belangrijkste oogmerken van de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing. Via Decentraal, een uitgave van het ministerie van VRO-M met berichten over de decentralisatie van de volkshuisvesting worden de concrete voornemens belicht. In deze tijdschriften-themarubriek is geprobeerd alles op een rijtje te zetten, o.a. met behulp van de vele nota's die in de loop der tijd over dit onderwerp verschenen zijn.

De overheveling van bevoegdheden van Rijk naar gemeente is nodig om knelpunten in financiering en toetsing van lokale plannen op te kunnen lossen. Ook de planning, programmering en budgettering van stadsvernieuwingplannen is gebaat bij een belangrijk grotere rol van het lokale nivo.

In '79 komt de werkgroep Decentralisatie Stadsvernieuwing tot de konklusie dat de wijze van besteding van de voor stadsvernieuwing beschikbare middelen kan veranderen. Nu is het nog zo, dat subsidiëring van gemeentelijke stadsvernieuwingsactiviteiten plaatsvindt aan de hand van concrete plannen, die gemeenten moeten maken, waarna uiteindelijk de minister een beslissing over een te verlenen subsidie neemt.

In de nieuwe opzet wordt de relatie plan-subsidie losgelaten. Naast voorbereiding en uitvoering is het ook gewenst dat gemeenten de financiering ter hand nemen. Daarom krijgen de gemeenten jaarlijks een hoeveelheid geld, waarvan de hoogte afhankelijk is van de totaal begrote stadsvernieuwingsmiddelen en de portie waarop de gemeente recht kan doen gelden.

De middelen van de verschillende regelingen van de diverse departementen worden in een gemeentelijk dan wel provinciaal te beheren stadsvernieuwingsfonds gestort. Gemeenten die recht hebben op 0.1 % van het totale budget krijgen de gelden rechtstreeks; indien dat minder is beheert de provincie het fonds. De vaststelling of gemeenten onder of boven die grens zitten, gebeurt aan de hand van de volgende verdeelsleutel.

De basis van deze verdeelsleutel wordt gevormd door het woningbestand van vóór 1945. Hiermee wordt de omvang van de behoefte aan stadsvernieuwingsmiddelen per gemeente aangegeven. Omdat de problemen in de ene gemeente groter zijn dan in de andere, is er in het systeem een correctiekriterium op het hoofdkriterium aangebracht. Dat is de mate van urgentie waarmee de stadsvernieuwingsproblematiek moet worden aangepakt. De urgentie wordt materieel afgemeten aan de hoeveelheid particuliere meergezinswoningen en sociaal aan het gemiddelde inkomen van de gemeente, in relatie tot dat van geheel Nederland.

De vorming van het stadsvernieuwingsfonds betekent dat de subsidie-regelingen van de diverse departementen samengevoegd worden. Het grootste gedeelte van de VRO-M subsidieregelingen komen in het stadsvernieuwingsfonds, van Economische Zaken de bedrijvensteunregeling en van het ministerie van WVC de post sociaal-kulturele voorzieningen in ISR-gebieden.

Zo moet de decentralisatie er ongeveer uit gaan zien. Onlangs is de nadere memorie van antwoord op het gewijzigd ontwerp van de Wet op de stads- en dorpsvernieuwing uit gekomen. Daarin gaat de staatssecretaris in op de reeks van kamervragen n.a.v. de wijzigingen in de oorspronkelijke tekst van de ontwerp-Wet.

Voorzover van toepassing op de decentralisatie pakkende er hier en daar een punt uit. Vraag is, in hoeverre de decentralisatie nu meer is dan een bestuurlijke verschuiving van bevoegdheden tussen Rijk en gemeente.

Als voorbeeld nemen we de discussie rond de gemeentelijke inspraakverordening. In de huidige versie van de wet is het regelen van de inspraak een gemeentelijke aangelegenheid, waarover een verordening moet worden vastgesteld. Hoewel in eerdere versies van de wet daar wel sprake van was, is op dit punt nu geen enkele richtlijn van de Rijksoverheid te verwachten, waaraan bewoners en hun organisaties enige rechten en bevoegdheden kunnen ontlenuen. Zo is de inschakeling van deskundigen door bewoners ten einde aan de inspraak enige inhoud te geven, in het bestaande ontwerp afhankelijk van de gemeentelijke willekeur. "Inspraak" is maar een lichte vorm van deelname aan voorbereiding en uitvoering van stadsvernieuingsplannen. Het is erg jammer dat in de huidige ontwerp-Wet niet zwaardere vormen van betrokkenheid genoemd zijn. Ook dat zou een extra steun in de rug zijn van de bewonersorganisatie in het klaimen van een groter budget om de eigen zelfwerkzaamheid verder te ontwikkelen. Het lijkt er dus op dat de decentralisatie voor bewoners niet meer ruimte of mogelijkheden zal opleveren. Dat wordt nog eens bevestigd door reacties van o.a. de NOW die het wetsontwerp als geheel te technokraties vinden en waarin stadsvernieuwing te weinig als een sociaal maatschappelijk vraagstuk wordt benaderd.

De decentralisatie van de stadsvernieuwing is onderdeel van een decentralisatie van de gehele volkshuisvesting. Vooral heeft dat betrekking op de vaststelling en planning van nieuwbouwplannen, en zijdelings op de vernieuwbouw. In de opzet staan twee elementen centraal, de plannings- en programmeringscyclus en het zgn. normkostensysteem. Dat moet als volgt werken. Gemeenten moeten een meerjaren-programma opstellen, dat na toetsing door de provincie, dient als basis voor de met het Rijk te maken afspraken over de budgetten. Het normkostensysteem houdt in, dat gemeenten, binnen de voorwaarden die het Rijk stelt, zelf verantwoordelijk is voor de kosten/kwaliteitsverhouding van de te bouwen woningen. Niet dat de lezer nu veel wijzer wordt van deze summere informatie over allerlei ingewikkelde plannings- en programmeringssysteem. Er wordt nog druk mee geëxperimenteerd in een twintig-tal proefgemeenten en ook bij het ministerie wordt nog druk gesleuteld aan het geheel. Op dit moment is opvallend dat de Rijksmiddelen voor de woningverbetering met uitzondering van de verbetering van door eigenaar bewoonde woningen, niet via het stadsvernieuingsfonds loopt, maar via dit systeem van planning en programmering binnen de decentralisatie van de volkshuisvesting.

Overweging bij de minister was het belang van de zogenaamde eenheid in het huurbeleid (?). Wat het effect van deze gescheiden regelingen zal zijn voor de stadsvernieuwing in gebieden met verbrokkeld eigendom is moeilijk te overzien, maar bevorderlijk voor een complexe, door verschillende partijen te dragen aanpak is het zeker niet.

Jur de Haan

Verdere informatie over de decentralisatie op volkshuisvestingsgebied is te halen uit de uitgave 'Decentraal' van het ministerie van VRO-M. Een abonnement kan bij de afdeling voorlichting aangevraagd worden. De in de eerste twee nummers vermelde nota's kunnen of bij het ministerie, of bij de staatsuitgeverij besteld worden.

De volgende nota's zijn relevant: De nadere memorie van antwoord en een nota van wijzigingen met betrekking tot het gewijzigd ontwerp van Wet op de stads- en dorpsvernieuwing; de nota standpuntbepaling over de decentralisatie van de volkshuisvesting en tot slot de bijgewerkte handleiding proefprojecten decentralisatie volkshuisvesting.

OPBOUWERK EN HET MEERJARENPLAN STADSVERNIEUWING

Eind juni '83 is het meerjarenplan stadsvernieuwing (MPS) uitgekomen. September j.l. heeft de Vaste Commissie voor de Volkshuisvesting daar nog een hoorzitting over georganiseerd.

Het MPS bevat een overzicht van de bestuurlijke en financiële voornemens op het terrein van de stadsvernieuwing voor de komende jaren. Zo wordt het voorgestelde beleid met betrekking tot het wonen, het verkeer, de werkgelegenheid en het welzijn in de stadsvernieuwingsgebieden daarin uit de doeken gedaan.

Enkele punten uit het MPS zijn belangrijk voor het opbouwwerk. Allereerst een opmerking over potentiële financieringsmogelijkheden. Bestuurlijk, organisatorisch gaat er in de stadsvernieuwing nogal wat veranderen de komende jaren. Zo wordt voor 1-1-85 de vorming van zgn. stadsvernieuwingsfondsen aangekondigd. De subsidiepotjes van de diverse bij de stadsvernieuwing betrokken departementen worden dan in die fondsen gestort. De grotere gemeenten hebben een eigen fonds, voor de kleinere beheert de provincie de gelden. Hoewel nog niet duidelijk is hoe alles gaat werken, lijkt het erop dat gemeenten relatief meer vrijheid dan voorheen hebben hoe men het budget wil verdelen.

Een aantal van deze subsidies zijn de zogenaamde processubsidies. Deze zijn voor het opbouwwerk van extra belang: het kan namelijk zo zijn dat dat de plaatselijke opbouwwerk instelling met succes een claim legt op een deel van deze processubsidies. Het gaat hier vooral om de planvoorbereidingskosten, kontaktpersonen, voorlichting en projectleidersbijdragen. Of het ook lukt een deel van deze gelden in de wacht te slepen, hangt natuurlijk af van de plaatselijke situatie en de positie en de mogelijkheden van het opbouwwerk ter plekke. Op navraag van M.O. is in ieder geval nog eens bevestigd door de afdeling Rijksbeleid van het ministerie van WVC, dat ook het opbouwwerk in de race is voor deze gelden, nu gemeenten een grotere hand krijgen in de bestemming van de middelen. Dat zal niet vanzelf gaan. Vaak blijkt dat gemeenten dankbaar de gelden het eigen apparaat insluizen, zonder tussenkomst van de politiek en zonder dat partikuliere instellingen er aan te pas komen; zie daar voor elders in dit nummer.

Het is dus zaak dat opbouwwerkinstellingen er goed achter aan gaan en eens uitzoeken hoe de eigen gemeente van plan is met het stadsvernieuwingsfonds om te springen.

De bestuurlijke voornemens op het terrein van de stadsvernieuwing kunnen bewonersorganisaties en het opbouwwerk kansen bieden ter versterking van de eigen positie in de stadsvernieuwing. Hoewel de decentralisatie operatie vaak niet meer inhoudt dan louter een bestuurlijke verschuiving van verantwoordelijkheden, is het toch belangrijk om uit te zoeken of dit ook werkelijk zo is.

LKS KOMMENTAAR OP HET MEERJARENPLAN STADSVERNIEUWING

Het Landelijk Kontakt Stadsvernieuwingscorporaties (LKS) fungeert als één van de steunpunten voor bureaus en initiatieven, die zich in opdracht van bewoners vooral bezighouden met stimulering van de woningverbetering in stadsvernieuwingsgebieden die zich kenmerken door sterk verbrokkeld eigendom. Het LKS heeft in een commentaar op het Meerjarenplan de volgende punten aan de orde gesteld:

Organisatie van de stadsvernieuwing De organisatie van de betrokkenheid van belanghebbenden—zoals de bewoners—is altijd al een punt geweest dat de gemeoederen flink heeft bezig gehouden. In de eerste versies van de Ontwerp-wet op de stadsvernieuwing was de stadsvernieuwingscorporatie de konstruktie, waarmee de bewonersbelangen behartigd konden worden. In de huidige versie zijn de passages over deze konstruktie verdwenen, ondanks de goede ervaringen die bewoners met bestaande stadsvernieuwingscorporaties of bouwbuero's hebben opgedaan. In het Meerjarenplan wordt volstaan met de opmerking dat "het van grote betekenis is dat de betrokkenheid en zelfwerkzaamheid van bewoners binnen de stadsvernieuwing via een bouwbuero gestimuleerd wordt, maar dat het aan de gemeenten is deze betrokkenheid te reglementeren.

Dat is jammer, want gemeenten zien bewoners liever in een inspraakrol dan dat zij graag zien dat bewoners actief de handen uit de mouwen steken en zelf een aanvang maken met verbetering van hun woon-situatie. Hier op komen we nog terug, maar eerst enkele opmerkingen over wat specifieke punten uit het Meerjarenplan, waar het LKS kommentaar op gegeven heeft.

Ten behoeve van de woningverbetering en dan vooral de partikuliere woningverbetering bestaan enkele regelingen waarvan al sinds jaar en dag wordt gezegd dat ze totaal niet functioneren. In het Meerjarenplan worden een aantal verbeteringen aangekondigd. Zo kunnen eigenaar-bewoners met meer subsidies verbeteringen aanbrengen. Ook de bijdragen in de kosten van de stimulering en voorlichting aan eigenaar-bewoners gaan fors omhoog. Natuurlijk allemaal een goede zaak, dat is duidelijk. Toch is het verhogen van de subsidies niet zonder meer een garantie dat het instrument ook effectiever wordt. Vanuit de stadsvernieuwingspraktijk is vaak naar voren gebracht dat de middelen naar de verkeerde plekken en personen toevloeien. Dat is wel iets verbeterd, maar nog steeds is de toekenning van de subsidies per aangewezen stadsvernieuwingsgebied niet aan de orde. De verhoging van de bijdragen in de projektleiders kosten zal naar verwachting vooral het gemeentelijk apparaat ten goede komen. Organisaties die in opdracht van bewoners opereren, zullen extra moeite moeten doen om te profiteren van deze verhogingen. Met dit laatste punt komen we op de noemer van het LKS kommentaar terecht. Naar verwachting zal het totale pakket aan stadsvernieuwingsmaatregelen een steeds verder gaande gemeentelijke dominantie binnen de stadsvernieuwing inluiden. Een dominantie die niet rijmt met de door bewoners en hun organisaties bepleite kleinschalige, flexibele en daardoor doelmatige buurtgebonden stadsvernieuwingsaanpak.

Stadsvernieuwing is meer dan een eenmalige grootschalige ingreep; a.h.w. permanent moet de kwaliteit en leefbaarheid van de woonsituatie 'beheerd' worden. Stadsvernieuwing is meer dan een eenmalige grootschalige ingreep; a.h.w. permanent moet de kwaliteit en leefbaarheid van de woonsituatie 'beheerd' worden. Bewoners willen en kunnen daarbij een belangrijke rol spelen, maar dan moeten er wel de mogelijkheden voor geboden worden. In het Meerjarenplan komt dit kleinschalige beheer van de woonsituatie nauwelijks aan de orde. Het is bedroevend dat alternatieven op de grootschalige, dure gemeentelijke aanpak geen aandacht krijgen.

Binnenkort wil het LKS voor ten behoeve van de (partikuliere) woningverbetering werkzame service- en bouwbuero's een bijeenkomst beleggen over het beheer van kwaliteit en leefbaarheid van woning en woonomgeving. Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met Jur de Haan, p.a. Pr. Mauritslaan 26 Den Haag.

ARBEID ANDERS

Onder redactie van Agnès Elling en Raf Janssen van de Commissie Oriënteringsdagen verscheen de tweede, herziene druk van *Arbeid Anders*, een bundeling van artikelen geschreven vanuit de positie van de vele "buiten het arbeidsbestel" geplaatste mensen. Het boek werd ten doop gehouden op een persconferentie waarop ook Oud-Voedingsbond-Voorzitter Schelling aantrad. Zijn visie op arbeidsloos inkomen is een van de vele thema's die in deze uitgave aan de orde komen. Daarnaast veel ervaringen, maar ook fragmenten uit discussies. Scherp tekent zich het machts-vraagstuk af: wie definieert wat de werkelijkheid in de samenleving is en zal zijn. Maar ook vanuit welke positie gebeurt dat. Sanctie-beleid en sollicitatieplicht winnen dagelijks aan objectieve lachwekkendheid; en staan in een wan-verhouding tot de positie van "de mensen die dagelijks de pijn van dit soort zaken in hun botten voelen".

Hoewel er best over een aantal opvattingen in het boek getwist kan worden, zou *Arbeid Anders* ten behoeve van Besluitvorming Beter verplichte literatuur moeten zijn, in elk geval voor de Tweede Kamerleden die zich binnenkort bezig gaan houden met de SoZaWe-begroting voor 1984.

Inlichtingen: Commissie Oriënteringsdagen, Nieuwe Gracht 6, 3512 LP Utrecht, Tel. 030 328557

VNO-BOEKJE "OVERHEIDSBESLISSINGEN EN BEROEP"

Het Verbond van Nederlandse Ondernemingen heeft een compact en helder boekje uitgebracht over overheidsbeslissingen en de beroepsmogelijkheden voor de ondernemers. Het VNO constateert dat allerlei aksie- en belangen-groepen de weg naar de rechter etc. vaak beter kennen dan het bedrijfsleven en wil o.m. via deze brochure daarin verandering brengen.

*VNO, Postbus 93093,
2509 AB Den Haag,
tel. 070 814171.*

VERSLAGBOEK "WAO-TRIBUNAAL 1983"

In een goed verzorgde uitgave is thans gereed gekomen het verslagboek over het WAO-tribunaal dat op 25 april j.l. in De Reehorst te Ede werd gehouden. Zoals bekend werd het tribunaal gehouden op initiatief van het Landelijk WAO-Beraad en stond het onder voorzitterschap van Prof. Mr. J. Soetenhorst- de Savornin Lohman. De aanklacht tegen de Gemeenschappelijke Medische Dienst, de Minister van sociale Zaken en de Voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer werd gevoerd door Mr. L. Spigt die als aanklager fungeerde.

Geen der gedaagden verscheen, maar wel zo'n 800 WAO'ers en een aan-

tal getuigen, w.o. Herman Bode van de FNV. Het verslag-boek omvat een letterlijke registratie van het gebeuren en biedt een indrukwekkend beeld van de opeenstapeling van inkomens-verslechtingen en behandeling waaronder WAO'ers te lijden hebben.

*Landelijk WAO-Beraad
Van Adrichemweg 20
3042 BE Rotterdam
Tel.: 010 159486.*

WELZIJN IN EEN GEDECENTRALISEERD BESTEL

Het z.g. ODP-overleg heeft een verslag-boek uitgebracht over een op 25 mei j.l. gehouden studie-dag. Het kan á raison van Fl. 5.20 worden besteld en men ontvangt dan een viertal inleidingen, t.w.: L. Welters over "samenhang en integratie in uitvoering", N. Kieftenburg over "Samenhang en integratie in financiering, J. Janse over "Harmonisatie en integratie in welzijnsbeleid en -werk" en ten slotte H. Radema over "Samenhang en integratie van de steunfuncties". Bert Middel verzorgt aan het eind een samenvatting plus slotwoord.

*Inlichtingen bij: Stichting Kontakt,
Stationsstraat 11, 9401 KV Assen,
Tel. 05920-18018 (toestel 146/148).*

AROB-JURISPRUDENTIE

Bij de Juridische Afdeling van de NRMW is de vierde aanvulling verschenen in de reeks uitspraken van de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State. Telkens wordt een korte gevals-beschrijving gegeven, de vindplaats en een "tip" voor het eigen handelen in voorkomende gevallen.

Een voorbeeld: Een Provinciaal Opbouworgaan tekent een (Arob-) bezwaar aan bij Gedeputeerde Staten tegen het besluit van de provincie om de provinciale wachtgeldregeling niet van toepassing te verklaren op B3-instellingen (=partikuliere instellingen waarvan de personeelsleden geheel of ten dele ambtenar in de zin van de pensioenwet zijn). Gedeputeerde Staten verwerpen dit bezwaar. Daarop tekent het Provinciaal Opbouworgaan beroep aan bij de Raad van State.

De Afdeling Rechtspraak van de Raad van State nu vernietigt het besluit van Gedeputeerde Staten: dat College had volgens de RvS het "bezwaarschrift niet-ontvankelijk" moeten verklaren.

De Afdeling Rechtspraak redeneerde daarbij als volgt:

* de oprichters hebben een privaatrechtelijke instelling gecreëerd, volgens de statuten waarvan ook de provincie bij het werk van de stichting betrokken is. Voor een aantal besluiten is medewerking van de provincie nodig. In dit geval zijn bestuur der instelling en provincie niet tot de statutair noodzakelijke overeenstemming gekomen.

De weigering van GS om in te stemmen met een lange termijns-uitkeringsregeling betreft, naar rechtskarakter, een weigering om een besluit van algemene strekking te nemen.

* Bovendien betreft de weigering van GS "gelet op de wijze waarop de verhouding tussen partijen is geregeld" een rechtshandeling naar burgerlijk recht. Ook daarom hadden GS het Opbouworgaan niet ontvankelijk moeten verklaren in haar (Arob-)bezwaren. De Afdeling Juridische Zaken van de NRMW verbindt aan dit geval als tip, dat wanneer instellingen voor bepaalde besluiten de toestemming nodig hebben van een overheids-orgaan en men krijgt die toestemming niet, dergelijke affaires niet vatbaar zijn voor Arob-bezwaar en -beroep. Een weigering van een dergelijke toestemming beschouwt de Arob-rechter immers als een "rechtshandeling naar burgerlijk recht". In aflevering IV van deze reeks "uitspraken" zijn nog verschillende andere interessante gevallen opgenomen.

*Inlichtingen: NRMW,
Mevr. Mr. B.J. Lebbink-van Hemel,
Eisenhowerlaan 146, 2517 KP, Den Haag,
Tel. 070 512141*

WONEN NAAR DRAAGKRACHT

Op een grote landelijke manifestatie, begin oktober in Rotterdam, heeft het Woonlasten Overleg Nederland de resultaten gepresenteerd van een zgn. "buitenparlementaire enquêtecommissie" inzake het terug brengen van de woonlasten. De hoofdpunten van dit alternatieve programma zijn:

- goedkoper bouwen door een verlaging van het hoge BTW-tarief van achttien naar vier procent
- instelling van een financieringsfonds voor de sociale woningbouw waarin grote beleggers verplicht moeten worden tegen een lage rente geld te storten
- meer geld van de overheid voor de volkshuisvesting om de werkloosheid in de bouw te bestrijden
- lagere gasprijzen door afroaming van de winsten van de oliemaatschappijen van 3700 miljoen naar 700 miljard gulden (verlaging met twintig cent per m³)
- invoering van een systeem waarbij het "wonen naar draagkracht" konsekwent wordt doorgevoerd (subsidie als men te veel betaalt en een heffing als men te weinig betaalt).

Het rapport waarin de enquête-resultaten en aanbevelingen zijn opgenomen kan worden besteld door f 5,- en f 2,30 portokosten over te maken t.n.v. Woonlasten Overleg Nederland te Emmen, o.v.v. BPEK-rapport.

BROCHURE METHÔFER-STICHTING

De Methôfer-stichting, die mogelijkheden wil scheppen tot (mede-) financiering van bestaande en nieuw op te richten zelf-besturende bedrijven, heeft een brochure uitgegeven met informatie over haar werkerterrein: "Kiest voor nieuwe bedrijvigheid".

*Inlichtingen: Bloemgracht 29,
1016 KB Amsterdam, Tel. 020 262303.*

VOORLICHTINGSBOEKJE OVER OPBOUWWERK

Het Samenwerkingsverband Voorlichting Opbouwwerk is thans zeer ver gevorderd met het voorlichtings-boekje over opbouwwerk, waarover al eerder in MO werd bericht. De concept-tekst die het Samenwerkingsverband m.m.v. Nimo en Platform ontwikkelde, werd onder een steek-proef van 50 opbouwwerk-instellingen in het land uitgezet voor commentaar. De algemene reactie was, op een enkele uitzondering na, onverdeeld positief. Daarnaast kwamen veel suggesties binnen m.b.t. inhoud, redactie en toonzetting, tevens kwamen er toezeggingen om middels een contributie aan het Samenwerkingsverband bij te dragen aan de kosten van de brochure.

Bij het verschijnen van deze M.O. is het boekje naar alle waarschijnlijkheid al gereed gekomen. De bedoeling is in elk geval dat deze brochure zeer ruime verspreiding vindt, m.n. onder lokale politici en andere bij de vorming van het overheidsbeleid betrokken kaders.

*Inlichtingen bij Platform of Nimo,
Tel. 070 521354 of 073 137295*

WERKKONFERENTIE

De in het vorige nummer van M.O. aangekondigde werkkonferentie, "EKONOMIESE INITIATIEVEN VAN BEWONERS EN HUN ORGANISATIES" wordt gehouden op 10 en 11 November in het EVERT KUPERSOORD te AMERSFOORT.

In het betreffende nummer is tevens de globale opzet van het programma te vernemen. Het Kupersoord is een perfect oord, om in anderhalve dag de economische mogelijkheden en kansen van bewoners te verkennen en uit te proberen, wat voor acties het opbouwwerk daar in kan ondernemen. Om die reden is de werkkonferentie vooral bedoeld voor de mensen, die in het opbouwwerk zitten.

Na aanmelding, krijgen de deelnemers het definitieve programma en een bijbehorend documentatie-setje toegestuurd. Zoals bekend bedragen de kosten f.60,- per persoon, inclusief maaltijden en overnachting. Belangstellenden moeten wel zeer snel reageren!

*Inlichtingen: Platform Opbouwwerk,
Tel. 070 521354*

KONKURRENTIE-VERVALSING?

Het Samenwerkingsverband Opbouwwerk en Lokale Werkgelegenheidsvraagstukken organiseerde op dinsdag 13 september j.l. een Themadag over concurrentie- en budget-vervalsing. De bijeenkomst, waaraan naast opbouwwerkers ook een aantal gemeente-ambtenaren deelnamen, startte met een inleiding van Drs. Peter Keijzers van de Erasmus Universiteit over het onderwerp "werkzame concurrentie als sociaal vraagstuk". Hierin benadrukte hij o.m. dat wetgeving en jurisprudentie op het stuk van de concurrentie-vervalsing schaars, maar

vooral ook tijdgebonden en subjectief van karakter zijn. Ook onderstreepte hij de positieve betekenis van concurrentie als zodanig. In de richting van het opbouwwerk bepleitte hij vooral heldere en consequente keuzen te maken. Hij betoonde zich afkerig van de hier en daar zichtbare "mengeling" van edukatieve projecten en bedrijfsmatige initiatieven. Men moet kiezen en in het verlengde van die keuze ook instrumentarium en werkwijzen selecteren; ondernemen is iets heel anders dan oefenen en leren. Inzake de "toetsing" van concurrentievervalsing verwerpt Peter Keijzers bureaucratisering en beval hij aan die toetsing steeds te doen op het niveau waarop het konkrete geval speelt.

In de middag-sessie domineerde de forum-zaal-discussie. Achter de tafel waren genodigd H. Weggelaar (FNV), P. Lemmen (VNG), K. de Vries (RaJa Drenthe) en Fr. Schneider (Konsulent midden- en kleinbedrijf/stadsvernieuwing in de Gemeente Amsterdam). Een uitgebreid verslag komt binnenkort beschikbaar.

VERSLAG STUDIEDAGEN ONDERWIJSVOORRANG

Het samenwerkingsverband Opbouwwerk en onderwijsvoorrang heeft op 22 en 23 september jl. studiedagen georganiseerd voor uitvoerend opbouwwerk(st)ers werkzaam in de onderwijsvoorrang. Na een selectie (er waren 90 aanmeldingen) hebben ongeveer 50 werkers meegedaan aan deze studiedagen.

De studiedagen stonden in het kader van de (rijks)plannen m.b.t. onderwijsvoorrang en de specifieke positie van het opbouwwerk daarin. Op de eerste avond kwamen veel vragen aan de orde als: Wat is je kijk op onderwijsvoorrang?, Wat is de geschiedenis van alle plannen m.b.t. onderwijsvoorrang?, Wat zijn de beleidsuitgangspunten. Truus Gruysen van de Werkplaats Samenlevingsopbouw Zuid-Oost Nederland ging in haar bijdrage op deze vragen in. De reactie hierop van het ministerie van WVC bij monde van Hans Heeres bleef nogal vaag.

Op grond van deze bijdragen en discussies werd de volgende dag aan de hand van een case gewerkt aan het maken van een probleem-analyse. Het kader voor deze werkopdracht werd o.m. gegeven in een bijdrage van Maarten Snel (Werkplaats Opbouwwerk Noord-Nederland) over de netwerkbenadering en onderwijsvoorrang.

Uit de behandeling van de case door verschillende groepjes is een serie aanbevelingen en suggesties naar voren gekomen t.b.v. het samenwerkingsverband enerzijds en het ministerie van WVC anderzijds.

Enkele suggesties aan het samenwerkingsverband zijn:

- Het ontwikkelen van een ondersteuningsstructuur voor het welzijnswerk, in het bijzonder het opbouwwerk.
- Het ontwikkelen en uitwisselen van materiaal.
- Aandacht voor de kleine scholen problematiek (bezuinigingen).
- Meer aandacht voor de 'kultuurverschillen' tussen opbouwwerk en onderwijs en hoe daarmee kan worden omgegaan.
- Het doen van onderzoek naar de effecten van samenwerking tussen onderwijs en welzijn.

Het verslag van de studiedag, inclusief de suggesties en aanbevelingen, wordt nog nader uitgewerkt.

Eenieder die geïnteresseerd is, kan inleidingen en verslag bestellen bij het Platform Opbouwwerk, tel. 070-521354 (kosten f 12,50, inkl. portokosten).

ONDERWIJSVOORRANG IN HET V.O.

Bij de aanmeldingen voor de studiedagen over onderwijsvoorrang en opbouwwerk (basisonderwijs) zaten er ook de nodige afkomstig uit voortgezet onderwijs-projects. Voor het Platform is dat aanleiding om hier apart aandacht te gaan besteden.

"S.T.O.S./V.O." is voor velen een nieuw begrip, dat betrekking heeft op onderwijsvoorrang m.b.t. het voortgezet onderwijs.

De eerste projecten zijn gestart in 1981, in 1982 is er een aantal projecten bijgekomen. Op dit moment gaat het om in totaal 35 projecten.

De projecten houden zich bezig met:

- leerlingbegeleiding
- contact school-huis
- huiswerkbegeleiding
- relatie school - arbeidsmarkt
- onderwijsinhoud
- positie van meisjes.

Er zijn integrale projecten die aan alle thema's werken en projecten die - al of niet in samenwerking met andere projecten - één thema behandelen.

Het Platform Opbouwwerk wil een inventarisatie maken van de projecten waar welzijnswerk/opbouwwerk bij betrokken is. Het is de bedoeling om aan de hand van dit materiaal een brochure samen te stellen, die inzicht moet geven in de specifieke ontwikkelingen in het v.o.-stimuleringsproject. Ook ligt het in de bedoeling om aan de hand van gekonstateerde ontwikkelingen en knelpunten een studiedag te organiseren.

Betrokkenen bij v.o.-projecten wordt verzocht over e.e.a. contact op te nemen met het Platform Opbouwwerk, Bart Lammers, tel. 070-521354.

REAKTIES OP BESTUURSLEDENGESPREK

Een kleine twintig bestuursleden van lokale opbouwwerk-instellingen hebben gevolg gegeven aan het verzoek om te reageren op het "bestuursledengesprek", dat was opgenomen in M.O. augustus, nummer 12.

M.O. vroeg de besturen onder meer waarin ze zich herkenden, wat hen het meest aansprak in het gesprek en hoe ze de rol van besturen zien in de huidige situatie.

Ook uit de reacties blijkt de grote verscheidenheid van situaties en instellingen. De invulling van opbouwwerk is sterk lokaal gebonden. Verschillen in opvatting komen vaak voort uit de verschillende achtergronden. Het meest herkenbaar is overal de (dreiging van) bezuiniging, gedwongen fusie of reorganisatie. Veel bestuursleden worden bijna volledig in beslag genomen door financieel/organisatorische problemen van de instelling, door noodzakelijke onderhandelingen met de gemeente en door waar mogelijk beïnvloeding van de politieke besluitvorming. Veel tijd, creativiteit en energie wordt opgeslokt door het legitimeren, verkopen en overeind houden van de werksoort.

Ook als gevolg van bezuiniging en reorganisatie wordt het besturen er

niet makkelijker op. Men moet op de hoogte zijn van allerlei ontwikkelingen, financiële regelingen enz. Het meedenken over de inhoud van het werk komt op de achtergrond, of zoals mw v.d. Muijsenbergh in het groeps gesprek opmerkte: het bestuurswerk verschaalt, we worden een soort zetbaasjes. Vooral bij instellingen waar het bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers uit de wijken, werkt dit niet bevorderend voor hun funktioneren. Ze willen over het algemeen veelal praktisch bezig zijn en zich bezig houden met zaken die hun heel direkt raken: de woon- en leefsituatie in hun wijk. Het komt dan voor dat bestuursleden uit de wijken afhaken, terwijl juist de invloed van de wijken in de besluitvorming zo belangrijk wordt gevonden.

Anderzijds nopen bezuinigingen tot efficiënter werken en het heel bewust maken van keuzes in het werk. De meeste bestuursleden vinden het een goede zaak dat - voorzover daar nog geen sprake van was - een kritisch beleid moet worden gevoerd. Veel meer dan vroeger moet een stichting zich afvragen: zitten we op het goede spoor en kunnen wij aantonen dat die x-gulden subsidie goed besteed is.

Over de vraag of de verantwoordelijkheid voor prioriteitstelling, het maken van keuzes thuishoort bij de instelling of bij de gemeenteraad wordt verschillend gedacht. Overheersend is toch wel de opvatting dat een bestuur niet moet schromen, om in een afweging van de behoeften van bewonersgroepen, in geval van botsende belangen, de verantwoordelijkheid bij de gemeenteraad te leggen.

Een goed overleg met welzijnsambtenaren, gemeenteraad en B&W wordt door alle bestuursleden als een belangrijke taak genoemd, evenals trouwens een goede ondersteuning van de werkers en een goed personeelsbeleid. En wat in elk geval nodig blijft is dat besturen waken voor een goede relatie met wat in wijken en buurten leeft.

WOONLASTEN OMLAAG DOOR ENERGIEBESPARING IN KATTENBURG

In M.O. nr. 12 gaven we een indruk van werkterrein en aanpak van de Stichting Woon/Energie in Gouda. Hieronder beschrijft Marlou Boerbooms van de Stichting een praktijkvoorbeeld van bewonersactie, stookkostenonderzoek en energiebesparende maatregelen.

De bewoners van Kattenburg in Amsterdam voeren al jaren actie tegen de hoge woonlasten. Naast een fikse huur betalen ze hoge stookkosten. Na 1976 zijn de stookkosten zowat verdubbeld. In dat jaar is het goedkope blokverwarmingstarief afgeschaft en betalen de bewoners het kleinverbruikerstarief. In de loop der jaren met het steeds hoger worden van de gasprijs, zijn de woonlastenproblemen steeds nijpender geworden. Veel bewoners kunnen de hoge woonlasten niet opbrengen. Ze hebben dan ook betalingsachterstand bij het GEB of de woningbouwvereniging.

De bewoners hebben zich georganiseerd in het bewonerscomité Kattenburg. Het bewonerscomité is zeer actief in haar actie. Zeker de feiten dat elke bewoner dezelfde hoge kosten heeft en de onmogelijkheid om individuele bewoners met betalingsachterstand af te sluiten (blokverwarming!) dragen bij tot een gemeenschappelijke strijd om de kosten te verlagen. Regelmatig zijn de woonlastenproblemen van de Kattenburgers in de Amsterdamse gemeenteraad ingebracht. Verschillende politieke partijen hebben oor voor de woonlastenproblematiek. Het terug instellen van het goedkope blokverwarmingstarief of het kwietschelden van de schulden wordt door de gemeenteraad echter onaanvaardbaar geacht.

Eind 1981 schakelt het bewonerscomité de Stichting Woon/Energie in voor het uitvoeren van een stookkostenonderzoek. Woon/Energie gaat de oorzaken van de hoge kosten en klachten met het comfort na. Vervolgens geeft zij aan hoe de stookkosten omlaag kunnen. De resultaten van het onderzoek worden besproken met de bewoners, de woningbouwvereniging en de gemeente Amsterdam.

Intussen oefent het bewonerscomité druk uit op de gemeenteraad. Zij doet dit samen met het bewonerscomité van Roomtuintjes dat met soortgelijke problemen kampt. Ondersteund door het OBASA en vooral door eigen inzet en uithoudingsvermogen krijgt het comité erkenning. B en W van Amsterdam en de woningbouwvereniging stellen in 1982 geld beschikbaar voor het uitvoeren van energiebesparende maatregelen. De bewoners betalen hiervoor geen huurverhoging. Dit betekent een kleine kroon op het werk van het comité en woonlastenverlaging voor de bewoners.

Hierbij wil ik kort de resultaten van het stookkostenonderzoek toelichten en de maatregelen die uitgevoerd gaan worden.

Hoge stookkosten. De bewoners vinden de stookkosten erg hoog in vergelijking met het inkomen en het comfort. Het gasverbruik voor verwarming is in 1981/1982 3700 m³ voor een vierkamerwoning. De maandelijkse kosten bij de huidige gasprijs van f. 0,59 per m³, bedragen f. 185,--. Het blokverwarmingssysteem blijkt in belangrijke mate bij te dragen aan de huidige hoge stookkosten. Daarnaast zijn de muren, het dak, de ramen en vloer van de begane grond matig geïsoleerd. Hierdoor gaat dan ook veel warmte verloren.

Na verbetering van het blokverwarmingssysteem en het isoleren van het dak, daar waar er woonkamers onder liggen, de muren en het plaatsen van dubbel glas in de woonkamer en de keuken wordt gemiddeld 1500 m³ gas voor verwarming bespaard. Dit is een maandelijkse besparing van f. 75,--.

De verwarmingskosten liggen rond de f. 110,-- per maand. De bewoners betalen geen extra huurverhoging.

Hoek- en bovenwoningen 'koud'. De bewoners van hoekwoningen en woningen onder het dak krijgen deze onvoldoende warm gestookt. Het ontbreken van dakisolatie en de 'koude' koppevel veroorzaken de 'koude' hoek- en bovenwoningen. Bovendien blijkt dat in de bovenwoningen het oppervlak van de radiatoren te klein is uitgevoerd om de ontwerpnorm van 22° C in de woonkamer te kunnen halen.

Het probleem wordt opgelost door het isoleren van het dak van de woningen

met de woonkamer eronder, het isoleren van de kop-, de voor- en achtergevel en het plaatsen van dubbel glas in de woonkamer en de keuken. Blijkt isolatie onvoldoende, dan zal het oppervlak van de radiatoren vergroot worden.

Tussenwoningen te warm. De tussenwoningen zijn te warm doordat deze continue vloerverwarming hebben, die niet 'uit' te zetten is door de bewoners. De verwarmingsleidingen zijn ingestort in de betonvloer van de woningen.

Door isolatiemaatregelen zullen de tussenwoningen nog warmer worden. Het goed kunnen regelen van de warmte en de mogelijkheid de vloerverwarming uit te schakelen zijn hier noodzakelijk. In de woonkamer wordt een kamerthermostaat geplaatst. Daar waar de leidingen de woning binnenkomen, wordt een 'afsluiter' geplaatst, die de vloerverwarming dichtzet als de gewenste temperatuur in de woonkamer is bereikt.

Tocht en condens op de ramen. Veel bewoners ondervinden hinder van tocht of condens op de ramen. Deze klachten ontstaan door de grote enkele glasvlakken en de aluminium kozijnen. Bovendien is de aansluiting tussen de gevel en de kozijnen onvoldoende zodat de wind vrije toegang heeft. Het dubbele glas zal de tocht en condens verminderen. Er worden nieuwe kozijnen geplaatst. De kieren tussen de gevel en de kozijnen worden dichtgekit.

Betalen naar verbruikte warmte. De verbruikte warmte wordt niet gemeten, veel bewoners hebben het idee dat zij meer betalen dan dat zij verbruiken; warmtemeting door verdampingsmeters vormt een probleem omdat de ingestorte vloerleidingen continue warmte afgeven, welke door de meter op een radiator niet gemeten wordt.

Er worden elektronische warmtemeters geplaatst tussen de aanvoer en retourleidingen daar waar de leidingen de woningen binnenkomen. Deze meet ook de warmte-afgifte door de leidingen, waardoor een 'eerlijke' verdeling ontstaat.

Pas warmtemeting als de warmte regelbaar is. Het toepassen van warmtemeting in de huidige situatie, waarin de bewoners de gewenste warmte niet kunnen regelen (behalve met de ramen) leidt tot een oneerlijke verdeling. Pas als de warmte regelbaar is door de bewoners, leidt warmtemeting tot een situatie waarin de bewoner meer grip krijgt op de stookkosten. Pas dan kan de bewoner bepalen hoeveel warmte hij of zij afneemt en daarmee hoe hoog de stookkosten uitvallen.

*Ir. Marlou Boerbooms, Stichting Woon/
Energie, Crabethstraat 11,
2801 HL Gouda,
tel. 01820-24140.*

is een mededelingenblad voor het opbouwwerk.

M.O. verschijnt tenminste acht maal per jaar: zes gewone en 2 à 4 themanummers. Een abonnement kost S 25,-. Bij méér-abonnementen reductie op aanvraag. Losse nummers S 3,50, excl. portokosten.

Prins Mauritslaan 26
2582 LS Den Haag
070-521354

Samenstelling: Greet Hettinga, Charlotte Krop
Wil van de Leur, Maarten Snel

HS-001000014
Tijschriften MO